

Svět libereckých knihoven

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Liberecký autorský kruh



jevila se v Čechách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.

míjí. *Odpusť, kdo hvězdám nevěříš.*

, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává věrným. Oh, moje Manon!

atí! *Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.*

m světě. *Být básníkem, to není jenom tak.*

heit ist die Rede.

na svůj krtinec uprostřed dětského hřiště a zvědavě se rozhlížel.



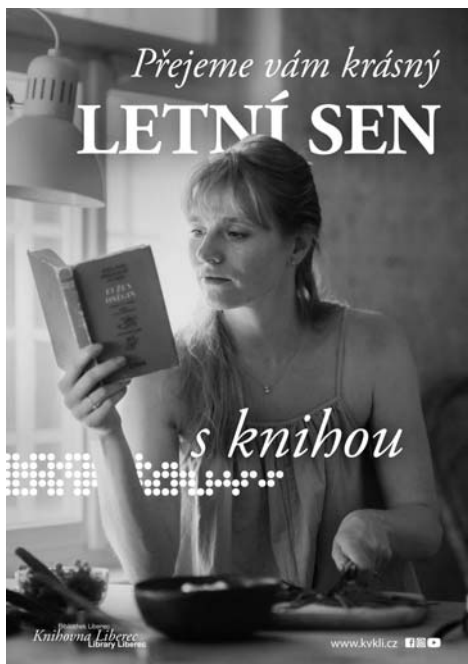
Já myslím, že civilizace není dobrá, když je bez kultury. Člověk potřebuje ke štěstí a spokojenosti nejenom pohodlí tělesné, ale i duševní. Kultura a civilizace musí jít ruku v ruce. (Jan Vverich)

Vždy když otvírám nejnovější číslo časopisu SvětLik, uvědomím si, kolik krásných událostí na poli literatury a kultury obecně v Libereckém kraji proběhlo. A to nemám na mysli pouze ty zmíněné ve SvětLiku, které realizovala naše liberecké knihovna, Liberecký autorský kruh nebo společně. V regionu je mnoho podobných institucí, spolků, uskupení, které svou činností nabízejí setkání s literaturou, hudbou, výtvarným uměním a mnoha dalšími aspekty kultury. Společně usilujeme o to, aby byla kultura součástí našich i vašich životů. Společně věříme, že kultura může přispívat ke zlepšování vztahů, pozitivně ovlivňovat kvalitu života, rozvíjet jazyk a vkus, nabízet hezké zážitky a příležitost pro přemýšlení. Letní měsíce jsou ideální dobou, která nabízí nepřeberné množství příležitostí pro setkání s kulturou – využijte je! A nevynechejte ani knihovnu – i v létě jsme tu pro Vás.

Milí příznivci knihovny, přeji Vám krásné léto plné odpočinku, neobvyklých zážitků, setkání a inspirace. Těšíme se na milá setkávání v knihovně i mimo ni.

Dana Petrádová

ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci



Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven 2

Z knihovny2

Ohlédnutí za rokem 2023 2

Dánsko – země lékořice, hygge

a krásných knihoven 9

V krajské soutěži Kniha roku bodovaly

továrny, plastiky, ale i muzeum

a medvídek 12

Akce knihovny13

Slamová exhibice s mezinárodní účastí... 13

Literatour 2024 15

Křest knihy Jana Mobra 17

Přivítali jsme Alenu Mornštajnovou... 17

Neslyšící cestovatel zavítal do knihovny... 18

Květnové připomínky událostí

II. světové války na Liberecku 19

Medaile města Liberec udělena

Otfriedu Preußlerovi 20

Festival dětského čtenářství 21

Z regionu22

Čtenář roku 2024 Libereckého kraje 22

Když knihovny ožívají: Děti prožily

nezapomenutelnou Noc s Andersenem...24

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny26

Liberec – Reichenberg. Putování za

významnými autory 26

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 27

Stát se nemůže tvářit, že české sklo

neexistuje. Rozhovor s Petrem Novým ... 27

ze souSVĚTí 30

Mezitím 30

SVĚTonázory 32

Svátek animovaného filmu

popáté v Liberci 32

Netradiční fantasy román, v němž se

důvěra oplácí zradou 33

Převtělování Jiřího Žáčka 35

K3 v Rýnovicích 35

Řehečské tajemství 37

Jablonečtí SVĚTáci 39

Lékař a sběratel Anton Randa 39

oSVĚTa 40

Jubilant z Turnova Jan Knob 40

SVĚTlonoši 44

Marie Čmelíková, Jakub Blecha 44

Marie Čmelíková 45

Jakub Blecha 46

tvary SVĚTla 47

Vyzývatel na cestu Jan Stolin 47

Redakční rada:

Marek Sekyra, Blanka Konvalinková, Dana Petrádová, Marcela Freimuthová, Táňa Kuželková,
Kateřina Šidlořová (KVK) / Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

korektury: Eva Štastná, Marek Sekyra / grafická úprava: Libor Schiffner

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

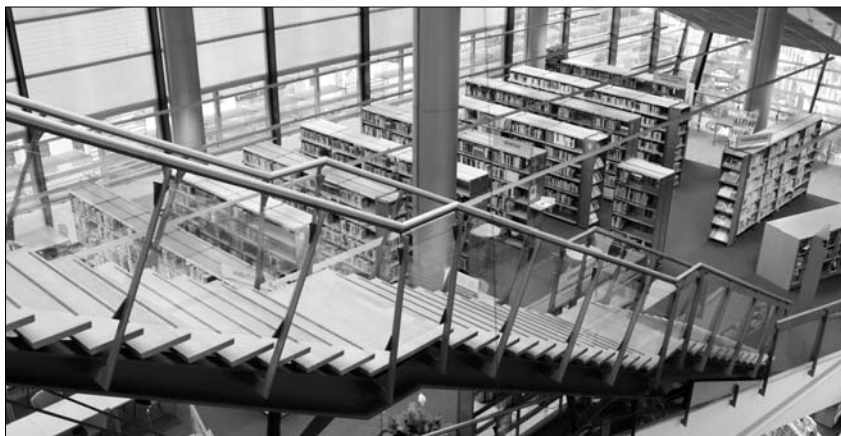
Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751



Z knihovny

Ohlédnutí za rokem 2023

V průběhu prvního čtvrtletí letošního roku jsme dokončili Zprávu o činnosti knihovny za rok 2023. Pojďme si nyní podrobněji představit zajímavosti z činnosti knihovny. Plný text výroční zprávy je k dispozici na webu knihovny: <https://www.kvkl.cz/o-nas/o-knihovne/vyrocní-zpravy>.



Knihovna roku 2023

Liberecká knihovna získala prestižní titul Knihovna roku 2023, který každoročně uděluje Ministerstvo kultury ČR. V kategorii Významný počín v oblasti poskytování knihovnických a informačních služeb uspěla se svým projektem Knihovna v Křišťálovém údolí. Porota ocenila náš partnerský podíl ve velké celokrajské kampani Crystal Valley a považuje projekt za inspiraci pro knihovny z celé republiky. Ocenění si převzali zástupci knihovny z rukou ministra kultury ČR Martina Baxy.

Projekt Knihovna, místo pro každého

Díky mimořádné dotaci Libereckého kraje zaměřené na inovace a rozvoj služeb jsme mohli realizovat projekt s názvem Knihovna, místo pro každého. Projekt obsahoval několik dílčích aktivit – pořízení vybavení pro venkovní aktivity, placená reklama na sociálních sítích i v tištěných médiích, natočení nového videospotu o knihovně, pořízení vybavení do Hudební knihovny, pořízení a instalace LED obrazovek pro prezentaci služeb a programu knihovny.



EDUCA Week

Největší veletrh škol a firem probíhá každoročně v říjnu a knihovna je již několik let aktivním partnerem. V sekci EDUCA Kids nabízela základním školám, mateřským školám i rodinám doprovodný vzdělávací program. Připojila se také k vystavovatelům v Home Credit Areně, kde k velké radosti získala ocenění jako Top firma, a to za interaktivní a vizuálně zajímavou prezentaci ve stánku.

Nejlepší knihovník Libereckého kraje

Úterý 28. listopadu 2023 se v liberecké knihovně neslo ve znamení slavnostního devátého udílení cen Knihovník Libereckého kraje roku 2023, které každoročně pořádá regionální organizace Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR. Ve velkém sále se sešlo na sedmdesát milovníků knih a práce s lidmi, kteří přišli povzbudit své kolegy. Nominace do soutěže zaslali čtenáři, starostové i regionální oddělení jednotlivých oblastí Libereckého kraje. Zaštitu nad anketou přijala náměstkyně hejtmana pro resort kultury, památkové péče a cestovního ruchu, paní Květa Vinklátová. Cena se udílela ve čtyřech kategoriích. Letošními nejlepšími knihovníky v našem kraji jsou: paní **Lenka Klikarová** z městské knihovny v Semilech, paní **Jaroslava Černá** z nádražní pobočky Městské knihovny Antonína Marka Turnov, pan **Josef Bulíř** z Obecní knihovny v Oldřichově v Hájích a **Natalie Chalupníčková** z Krajské vědecké knihovny v Liberci, která zvítězila v kategorii MARK (mladý, aktivní, rozkvétající knihovník do 35 let). V celostátním

kole této soutěže se naše kolegyně umístila na 3. místě.

Konference Mezi mnoha světy

V říjnu 2023 jsme ve spolupráci s Adalbert Stifter Verein München a dalšími subjekty uspořádali mezinárodní literárně-vědní konferenci věnovanou libereckému rodákovi a významnému autorovi dětských knih Otfriedu Preusslerovi. Dvojazyčná konference byla určena převážně odborné veřejnosti. Součástí konference byl také bohatý doprovodný program určený nejen návštěvníkům konference, ale také zájemcům z řad veřejnosti.

Vzdělávání

Činnost knihovny ve velké míře ovlivnila snaha rozvíjet vzdělávací funkci, a to především formou neformálního vzdělávání, které je určené mateřským, základním a středním školám (jako doplněk k výuce), profesním skupinám (pedagogové, knihovníci) nebo široké veřejnosti prostřednictvím rozsáhlé nabídky vzdělávacích cyklů a jednorázových pořadů. Školám i školám každoročně nabízíme základní bibliografické lekce, čtenářské dílny, tematické besedy, hudební workshopy a další typy programů. V roce 2023 byla nabídka doplněna novými workshopy. Do vzdělávacích aktivit pro mateřské a základní školy se významně zapojují také pobočky knihovny. Nabídku využily nejen liberecké školy, ale i školy z okolních obcí. V Knihovně pro děti a mládež, v Hudební knihovně a na pobočkách proběhlo celkem 632 lekcí pro školní třídy s celkovým počtem 13 651 účastníků. V porovnání s rokem 2022 se jedná



o narůst, který nám signalizuje stále se zvyšující zájem škol o spolupráci s knihovnou (r. 2022: 600 tříd, 13 038 žáků). V posledních letech se snažíme o rozšiřování a zkvalitňování nabídky vzdělávacích programů pro střední a vysoké školy. Velký důraz klademe především na oblast informační, mediální a bibliografické gramotnosti s přihlédnutím k aktuálním trendům v online prostředí. Proběhlo celkem 143 workshopů a exkurzí, kterých se zúčastnilo 3 229 studentů.

Velkou cílovou skupinou, které se ve své činnosti knihovna věnuje, jsou senioři. Těm byly v průběhu roku nabízeny nejen různé zajímavé kurzy, ale také kon-

otevřela čtyři kurzy (Buddhistické umění Indie, České dějiny a jejich souvislosti I., Každodenní život v barokních Čechách a na Moravě, Habsburkové bez trůnu).

Pedagogům byl s úspěchem nabízen akreditovaný kurz Metody práce s knihou ve výuce nebo workshopy v rámci činnosti Metodického centra pro podporu čtenářské gramotnosti. Důležitým počinem byla také realizace vzdělávacího cyklu Rozvoj manažerských a digitálních dovedností pracovníků kulturního a kreativního sektoru. Cílem projektu, který byl podpořen z Národního plánu obnovy, bylo posílit jejich manažerské a digitální dovednosti a pomoci vytvářet rovné a stabilnější podmínky pro rozvoj odvětví v regionu. Pokračovala též naše podpora příchozích z Ukrajiny, kteří intenzivně navštěvovali kurzy češtiny nebo Ukrajinský klub.

Knihovnické a informační služby

Rok 2023 se nesl v duchu zvyšujícího se zájmu o služby knihovny. Z hlediska statistik jsme zaznamenali narůst ve všech sledovaných kategoriích, tj. registrovaní čtenáři, výpůjčky a návštěvníci.

V průběhu roku jsme usilovali o optimalizaci tradičních knihovnických služeb a jejich přizpůsobování potřebám našich čtenářů a návštěvníků, o doplňování kvalitních knih a dalších dokumentů tištěných i elektronických, snažili jsme se nabízet příjemný prostor pro studium i trávení volného času. Jsme přesvědčeni, že se nám to dařilo – plné půjčovny a obsazená studijní místa jsou toho důkazem. Pokračoval trend zvyšování zájmu o e-výpůjčky – v současné době nabízíme již téměř 30 000 e-dokumentů k vypůjčce-



ference Senioři 2023 s podnázvem I my se chceme stále vzdělávat. V rámci vzdělávání seniorů jsme se mimo jiné zaměřovali na mediální gramotnost, vzdělávání v oblasti IT včetně dotykových zařízení a bezpečnosti práce v online prostředí. Zajímavé aktivity nabídla také Virtuální univerzita 3. věku, která v roce 2023



ní, od září 2024 jsme k e-knihám přidali též možnost online půjčování audioknih. Z tradičních knihovních služeb je nezbytné zmínit pořízení výdejního boxu na dokumenty, který umožní vyzvedávání objednaných dokumentů v režimu 24/7. V oblasti knihovních služeb jsme průběžně sledovali dění v oboru i nové trendy a snažili se o jejich přijetí či přípravu na jejich přijetí (mimo jiné např. zapojení knihoven do osvěty v rámci procesu digitalizace státu), naši zaměstnanci se angažovali v odborných pracovních skupinách napříč celou republikou. Snažili jsme se o optimální zajištění fungování systému knihoven v Libereckém kraji v rámci výkonu tzv. regionálních funkcí, za tímto účelem jsme též za vydatné podpory Libereckého kraje zorganizovali motivační seminář pro zřizovatele menších a malých knihoven v regionu.

Z oblasti drobnějších aktivit a úspěchů bychom rádi zmínili novou čtenářskou výzvu, literární pořady a kampaně (např. Literární středa, Rande naslepo) nebo zvyšující se zájem o samoobslužné půjčování. V průběhu roku byl knihovně předán kompletní soubor publikací nominovaných do soutěže Kniha roku Libereckého kraje (soutěž pravidelně již několik let vyhlašuje Liberecký kraj), přičemž jednotlivé tituly byly postupně prezentovány v prostoru Studijní knihovny.

Nežádánější službou byly tradičně výpůjční služby, které poskytujeme kromě hlavní budovy také na šesti pobočkách. Statistické informace o vývoji počtu registrovaných čtenářů, výpůjček a dalších ukazatelů si můžete prohlédnout ve výroční zprávě.

V roce 2023 obsadili ve statistice nejpůjčovanějších tištěných titulů první příčky

čeští autoři v čele s Patrikem Hartlem. Nejvíce se půjčovala kniha *Gazely*. Dále následovaly Kateřina Tučková, Alena Mornštajnová a Michaela Klevisová.

Spolupráce se statutárním městem Liberec – pobočky a městská funkce

Na provoz městských poboček a městskou funkci knihovny dlouhodobě přispívá statutární město Liberec (SML). V roce 2023 přispělo město Liberec částkou 3 500 000 Kč, dotace na akvizici pro městskou funkci knihovny činila 800 000 Kč. Příspěvek SML byl v porovnání s rokem 2022 navýšen celkem o 600 000 Kč.

V loňském roce se podařila revitalizace prostředí na dvou našich pobočkách. Na pobočce Machnín došlo k výměně oken, následně se provedla částečná výměna regálů a pro naše dětské návštěvníky byl pořízen nový koberec, další úpravy prostoru pobočky jsou plánovány na letní měsíce následujícího roku. Díky dotaci Libereckého kraje mohlo být pořízeno zbrusu nové vybavení pro pobočku Kunratická (knihovní regály, výpůjční, sedací a relaxační nábytek apod.).

Velmi děkujeme zástupcům SML za vstřícný postoj a snahu podpořit činnost knihovny. Svými aktivitami pobočky obohacují kulturní a vzdělávací program knihovny nejen pro školy, ale i pro veřejnost.

Nákup dokumentů

V roce 2023 bylo na nákup (trvalá akvizice) a zprostředkování (e-výpůjčky, databáze) informačních zdrojů pro hlavní budovu a všechny pobočky vynaloženo

4 361 930 Kč, z toho 865 628 Kč činilo předplatné on-line databází a e-výpůjčky. Kromě knih, časopisů a denního tisku jsme nakupovali také další typy dokumentů – audioknihy, hudbu, filmy, noty nebo společenské hry.

Kulturní a vzdělávací akce pro veřejnost

V roce 2023 jsme připravili širokou nabídku volnočasových, vzdělávacích a kulturních programů pro různé cílové skupiny, která zahrnovala přednášky, konference, workshopy, výstavy, kurzy, koncerty a další nabídky. Vybrat si mohl skutečně každý.

Standardní provoz knihovny se projevil i na návštěvnosti akcí, která po dvou letech opět významně vzrostla. Ze statistických přehledů vyplývá, že proběhlo 333 kulturních a 1 204 vzdělávacích akcí pořádaných knihovnou a 85 akcí, u kterých byla knihovna spolupřádatel. Všechny těchto akcí se zúčastnilo 42 242 návštěvníků.

Probíhaly pořady přednáškových cyklů z minulých let, ale v programové nabídce se objevila i celá řada nových pořadů. V lednovém termínu proběhl i tradiční ples v knihovně. Z pravidelně uváděných pořadů chceme připomenout hudební cykly **Letem světem populární hudby** nebo **Hudební večery** věnované klasické hudbě. Do pásma pořadů připravovaných ve spolupráci s Národním památkovým ústavem **Památky kolem nás** byly zařazeny přednášky věnující se dějinám našeho kraje, významným historickým osobám i objektům, zároveň byl připomenut Rok Harrachů. Pokračovala i spolupráce se spolkem SAL (Societas Amicuum Liberec), a to reali-

zaci 2 koncertů, 2 výstav a 9 přednášek z cyklů **Židé – neznámí známí**, **Znáte Dolní Slezsko** nebo **Sakrální památky Libereckého kraje**. V rámci cyklu cestovatelských pořadů **Knihovnici a přátelé knihovny cestují** byly nabídnuty pořady s názvem **Grónsko**, **Jordánsko**, **Sólo pro Papuu**, **Třeboňsko** a další. Pokračovaly i **Literární středy**, setkávání nad zajímavými tituly evropských autorů s lektorkou Mgr. Vladimírou Hamalovou. První sobota v měsíci byla pravidelně věnována nejmenším návštěvníkům, kteří mohli spolu s rodiči sledovat představení z cyklu **Sobotní pohádky**. Svoje místo



v programu knihovny měla také **Literatour** – tradiční literární procházka po Liberci na téma **Od Chopina k bigbitu** aneb **Co ještě nevíte o muzice a muzikantech**. Četlo se např. v rockovém klubu, v nejmenším libereckém divadle, v umělecké škole i v bývalém Památníku protifašistického odboje. Mezi individuální pořady, které upoutaly pozornost, patřila beseda s analytičkou Irenou Kalhousovou o problematice izraelsko-palestinského konfliktu. Zájem vzbudil i koncert **Rybovy mše vánoční** v podání dětského



jabloneckého pěveckého sboru Iuventus, gaude! a orchestru Fragium 16. Velký ohlas měla akce **90 pokračuje** – k životnímu jubileu Miloslava Nevrlého, křest knihy **Bukové toulání** regionálního autora Marka Řeháčka, historická přednáška o vývoji módy **Móda ve spirále času** nebo přednáška o Coco Chanel.

V roce 2023 jsme uspořádali celkem 36 výstav na různá témata. Za všechny bychom rádi zmínili 3 venkovní výstavy realizované v prostoru před knihovnou. Výstava **Živé nás nedostanou!** Antimony proběhla ve spolupráci s Československou obcí legionářskou u příležitosti 78. výročí konce 2. světové války v Evropě. S tematikou války souvisela také další venkovní výstava uspořádaná ve spolupráci s TUL a Židovskou obcí Liberec



s názvem **Návrat domů. Liberecké oběti holocaustu**. Výstavu **Vznik státu Izrael**, kterou iniciovalo statutární město Liberec, přijela zahájit velvyslankyně státu Izrael paní Anna Azari.

Partnerství a spolupráci s dalšími subjekty nebo jednotlivci vnímáme jako důležitý aspekt pro rozvoj knihovny. V uplynulém období jsme se opět zapojili do několika celostátních kampaní a iniciativ jako byl Březen – měsíc čtenářů, Týden knihoven, Noc s Andersenem nebo Den pro dětskou knihu. V rámci regionu jsme spolupracovali na přípravě a realizaci tradičního Festivalu dětského čtenářství, jehož hlavní část probíhala v prostoru knihovny. Celý únor knihovna patřila neziskovému sektoru v rámci kampaně Krajské týdny pro neziskový sektor. Jako důležitý partner pro celoživotní vzdělávání jsme se představili na veletrhu vzdělávání a pracovních příležitostí EDUCA WEEK. Nesmíme zapomenout též na zahraniční spolupráci v rámci Euroregionu Nisa nebo prezentaci knihovny v německém Augsburgu v rámci kulturního projektu Dialog realizovaného městy Liberec a Augsburg. Mimo výše uvedeného se podařilo upevnit spolupráci s dalšími našimi tradičními partery a navázat partnerství nová.

Propagace

Je nutné zmínit též velké úsilí v oblasti propagace činnosti knihovny. V průběhu roku jsme hledali nové cesty, jak oslovit stávající i nové čtenáře a uživatele knihovny, spolupracovali jsme s tradičními médii, objevili se na webových portálech, pravidelně posílali tiskové zprávy ad. Za velký úspěch považujeme natočení

série čtyř krátkých propagačních videí s názvem Knihovna Liberec – místo pro každého, které jsme prezentovali nejenom v budově knihovny, ale též na sociálních sítích, v médiích i na jiných platformách.

Projekty, grantová politika

V roce 2023 se podařilo získat dotace nebo sponzorské příspěvky na uskutečnění projektů ve výši 1 114 777 Kč. Dalších 739 582 Kč hradila knihovna z vlastního rozpočtu jako spoluúčast. Tradičně knihovna žádala o dotace v rámci dotačních programů statutárního města Liberec, a to převážně na realizaci kulturních a vzdělávacích aktivit. Dalšími dárci byli: Ministerstvo kultury ČR, Nadace Leontýnka a Nadace Atrea.

Z velkého množství realizovaných projektů chceme zmínit dva. Podařilo se vydat v pořadí již sedmou **znakoknihu** pro děti se sluchovým postižením, která unikátním způsobem zpřístupňuje vybrané texty v digitální podobě s tlumočením do českého znakového jazyka. Tentokrát poprvé přinesla výběr z poezie – jednalo se o verše z knihy **Jiří Žáček dětem. Nejkrásnější básničky a pohádky**. K původnímu ověřenému zpracovatelskému týmu se nově připojily odbornice z organizace KukátkOO, které přispěly svými bohatými zkušenostmi s překlady uměleckých textů. Nově byla znakokniha doplněna o zvukovou stopu, tj. rozšířilo se spektrum potenciálních „čtenářů“. Slavnostní křest nové znakoknihy proběhl 7. prosince na liberecké radnici. V rámci projektu **Děti čtou nevidomým dětem** byla vydána 21. zvuková kniha. Jednalo se o knihu autorky Nadi Revilákové **Medailon Emilky Horové**.

Interprety zvukové knihy byli žáci a studenti základních a středních škol, kteří byli vybráni na základě konkurzu. Z nahrávky bylo pořízeno 100 kopií, a ty byly



poskytnuty všem speciálním školám pro nevidomé a zrakově postižené děti po celé České republice, Knihovně a tiskárně K. E. Macana a sdružení Organizace nevidomých a slabozrakých v Liberci a dalším organizacím věnujícím se handicapovaným dětem. Letošní novinkou bylo představení i křest této knihy také v Braillově písmu. Kniha byla nahrána díky laskavé podpoře Ministerstva kultury ČR a statutárního města Liberec, kniha v Braillově písmu byla vydána za laskavé pomoci Nadace Leontýnka.

Díky grantovým programům statutárního města Liberec jsme mohli návštěvníkům hlavní budovy i poboček nabídnout řadu zajímavých kulturních a vzdělávacích programů – pravidelně sobotní pohádky pro nejmenší, počítačové a výtvarné lekce pro děti, robotické odpoledne nebo zajímavé přednášky a workshopy pro dospělé.

Mgr. Marcela Freimuthová
PhDr. Dana Petrýdesová



Dánsko – země lékořice, hygge a krásných knihoven

Ve dnech 20.–28. 4. 2024 jsem měla možnost zúčastnit se skupinové studijní cesty po dánských knihovnách, které pro své členy organizovalo Sdružení knihoven ČR díky získané dotaci z programu Erasmus+. Hlavním cílem cesty bylo zmapovat zkušenosti a metody zapojování obyvatel do naplňování Cílů udržitelného rozvoje, a to jak v rámci tradičních, tak také inovativních formátů a služeb. A že to Dánsko doopravdy umí, jsme se mohli přesvědčit na vlastní oči.



Pro cestu byl záměrně vybrán 17. týden v roce, kdy v Dánsku již druhým rokem probíhal tzv. UGE17/Week17, tedy koordinovaná celonárodní kampaň zaměřená právě na Cíle udržitelného rozvoje. Knihovny v Dánsku do tohoto týdne koncentrovaly své environmentálně a sociálně orientované aktivity pod jednotnou hlavičku a my jsme tak měli možnost pozorovat, jak se lokální, komunitní aktivity propojují a podporují na celostátní úrovni.

V plánu bylo navštívit knihovny v Aarhusu a v Kodani, které jsou proslulé svým moderním, architektonicky hodnotným vzhledem i interiérem s jedinečnými vnitřními prostory a také inovativním přístupem k rozvoji svých služeb využívajícím metod designu zaměřeného na člověka (Human-centered design). Neomezili jsme se však pouze na ty známé a ikonické, ale navštívili jsme celou řadu dalších knihoven v několika městech, včetně poboček v demograficky velmi odlišných lokalitách. V navštívených knihovnách proběhly vedené i spontánní prohlídky prostor, setkání a diskuze s odpovědnými pracovníky, předání obecných informací a know-how i pozorování konkrétních aktivit v akci. Věděli jste, že dánské knihovny navštěvuje více než 50% obyvatel? Je to ohromující číslo.

Přijměte pozvání na krátký průlet tím nejzajímavějším, co jsme viděli a slyšeli...

20. 4. 2024 odjíždíme z deštivé Prahy vstříc dánskému dobrodružství. Přejíždíme sněhovou hranici a pak nás čekají hodiny a hodiny jízdy nížinným koridorem dálnice. Po přespání v dánské obci Padborg využíváme neděli ke krátkému výletu směrem k západnímu pobřeží

a už z autobusu se kocháme místní malebnou architekturou a stále marně hledáme byt jen malou vyvýšeninu (cestou míjíme Møllehøj, nejvyšší „horu“ Dánska – 170,86 m n. m.). Ve večerních hodinách se ubytováváme v miniaturních pokojících v hotelu Cabinn v Aarhusu a vyrážíme na krátký průzkum města. A už v té chvíli víme, že se máme rozhodně na co těšit!

Aarhus

První navštívená dánská knihovna – ikonický Dokk1 – nás doslova uchvátíla. V Liberci máme krásnou knihovnu, ale to jste neviděli tu v Aarhusu! Centrum Dokk1 stojí přímo v přístavu u moře



v centru města a pyšní se velkorysou architekturou a prostorem o rozloze 30 000 m². Je veřejným, velmi variabilním prosto-

rem, který nabízí nepřeberné množství služeb pro různé cílové skupiny od dětí po seniory, pracuje s tématy demokracie, partnerství, sdílení, komunita, velký důraz je kladen na udržitelnost. A nedělají to sami – její činnost je založena na



spolupráci s velkým množstvím partnerů a společně nabízejí vzdělávací aktivity, workshopy, kulturní události... Dle slov aarhuské ředitelky je knihovna vnímána jako prostor pro spolupráci, místo pro dialog, znalosti, ideje a inspiraci, otevřený neformální vzdělávací prostor, unikátní místo pro děti i rodiny. „*The Library is space where we create meaning together.*“

V budově (stejně jako v ostatních dánských knihovnách) se nachází mimo

jiné „citizen service“, který poskytuje agendu ID, řidičských průkazů, povolení k pobytu atd. V centrálním prostoru se nachází multifunkční odhlučněný sál nebo rampa – terasovité schodiště, které slouží pro konání akcí v otevřeném prostoru knihovny. Je nutné zmínit také pověstný gong, který se rozezní pokaždé, když se v Aarhusu narodí dítě (a rodiče se rozhodnou událost oznámit tímto způsobem). Knihovna má cca 250 zaměstnanců (vč. 17 poboček) a všichni se věnují jak knihovnické práci, tak plánování/realizaci akcí a navazování nových partnerství.

Důležitou součástí centra Dokk1 je také SDG laboratoř (SDG = Sustainable Development Goals), která se rozkládá na 3 místech – dvě venkovní, které odkazují na propojení s přírodou a nabízejí prostor pro kulturní aktivity a jeden vnitřní prostor. Filosofie SDG Labu je velmi jednoduchá – *my lidé jsme součástí přírody, ne její vládci*. A veškeré aktivity, které SDG Lab realizuje jsou v souladu s touto filozofií a vycházejí z široké a systematické diskuze a spolupráce s veřejností. I když si jsou vědomi, že workshopy nezachrání svět, snaží se motivovat veřejnost, aby o tématech SDG mluvila. A mnozí třeba i k tomu budou konat. Zajímavá byla též prezentace projektu, který dánské knihovny realizují ve spolupráci s firmou LEGO. Dětem jsou nabízeny workshopy, na nichž se hravou formou seznamují s problematikou udržitelnosti a samy za pomoci stavebnice LEGO navrhují řešení různých reálných problémů (např. přežití včel ve městech). Projekt expanduje do Evropy a pilotně se do něj příští rok zapojí Praha.

Následující den jsme navštívili dvě pobočky aarhuské knihovny – Gellerup a Risskov. Pobočka **Gellerup** je specifická tím, že se nachází v oblasti se statutem ghetta s vysokým podílem různých menšin. Hlavní cílovou skupinou jsou proto rodiny přistěhovalců s dětmi a mládež a tomu jsou uzpůsobeny nabízené služby. Mezi návštěvníky je velké množství lidí kteří mají problémy zvládnout dánštinu, knihovna proto hledá různé způsoby, jak přibližovat literaturu



jinými cestami než čtením. Gellerup je knihovna se silným sociálním aspektem, zásadní komunitní a podpůrnou rolí a bezpečným místem pro všechny obyvatele čtvrti. Je součástí sportovního a kulturního kampusu nabízející další typy služeb.

Pobočka **Risskov** je nejnavštěvovanější knihovnou v Aarhusu. Opět nabízí celou řadu služeb, pro akce využívá přílehlý rekonstruovaný prostor. Má zahradu s 25 komunitními záhonky, kte-

ré si zájemci mohou na sezónu zapůjčit a pěstovat, co je libo. Při naší návštěvě v knihovně právě probíhala vzdělávací akce v rámci Week17 a spolupráce s firmou LEGO („Build the change“), při které děti stavěly z lega domečky pro včely.

pokračování příště...

Dana Petrádová

*za využití textu Bc. Michaely Škeříkové,
ředitelky Městské knihovny Beroun*

V krajské soutěži Kniha roku bodovaly továrny, plastiky, ale i muzeum a medvídek

Z obou břehů / Z obu brzegów, Z ohně a písku, Kartounky v České Lípě v 18. až 20. století, Vratislav Karel Novák: To je vše, Příběh podještědské obce II, O medvídkovi, co neuměl plavat, ale naučil se číst, Svěží dům s věží. Tyto publikace získaly ocenění v letošním, sedmém ročníku soutěže Kniha roku Libereckého kraje. Slavnostní vyhlášení se uskutečnilo ve středu 22. května od 15.00 hodin v Krajské vědecké knihovně v Liberci.



„Letos jsme se při hodnocení knih shodli, že v jednotlivých kategoriích přibýlo velmi kvalitně připravených titulů. Ne-

jen z hlediska obsahu, ale také grafického a polygrafického zpracování,“ uvedla Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

V letošním roce se soutěžilo v pěti základních skupinách. V kategorii Beletrie a poezie si cenu převzal Martin Trdla, který do soutěže přihlásil knihu *Z obou břehů / Z obu brzegów*.

V kategorii Literatura pro děti a mládež, učebnice se vítězem stala kniha *Z ohně a písku*, kterou do soutěže přihlásilo vydatelství Albatros Media. Mezi odbornou a populárně naučnou literaturou vyhrála kniha *Kartounky v České Lípě v 18. až 20. století*. Nejlepší umě-

leckou monografií a výtvarnou publikací je publikace Vratislav Karel Novák: To je vše. V kategorii Kniha o obci se vítězem stal Příběh podještědské obce II.

V kategorii čtenářské volby se až do konce nevědělo, která kniha vyhraje. Nakonec se se 108 hlasy vítězem stala kniha O medvídkovi, co neuměl plavat, ale naučil se číst. Zvláštní cenu Libereckého kraje za mimořádný přínos v oblasti literatury letos získala novinářka, spoluautorka práce z oblasti regionální historie Jablonce nad Nisou a Jizerských hor Petra Laurin.

V letošním roce porota udělila ještě Zvláštní cenu, kterou obdržela kniha Svěží dům s věží. Severočeské muzeum očima studentů Sutnarky.

Vítězové v kategoriích Beletrie a poezie, Odborná a populárně naučná literatura, Literatura pro děti a mládež, učebnice, Umělecká monografie a výtvarná publikace, Kniha o obci a Osobnost získali odměnu deset tisíc korun a cenu, kterou speciálně pro tuto soutěž vyrobila Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská v Kamenickém Šenově.

Výherce kategorie Cena čtenářů získal výrobek šenovské umělecké průmyslovky. V letošním roce bylo oceněno i pět hlasujících, kteří podpořili své knihy v Ceně čtenářů, a to dárky od Libereckého kraje a Krajské vědecké knihovny v Liberci.

Jan Mikulička
Liberecký kraj

Akce knihovny

Slamová exhibice s mezinárodní účastí: The Cslam Road 2024

S nápadem uspořádat v Liberci jedno ze série mezinárodních slamových vystoupení se přihlásil Václav Šindelář (aka Anatol Svahilec) někdy v březnu. Protože loňská česko-rakouská slamová přehlídka v naší knihovně, kterou Anatol také moderoval, byla úspěšná a hojně navštívená, dostali jsme od vedení zelenou. Byli jsme v rámci „šňůry“ třetí v pořadí, po Praze a Plzni. Následující klání se konala v divadle v Táboře, poté v Brně a Olomouci (obě místa jsou kolébkami moravské slam poetry) a v Třebíči. Závěrečné vystoupení pak proběhlo v Uherském Hradišti.

V Liberci stály proti sobě týmy ve složení Ing. Puding, Večerka a Sufján za „Česko“ a Yuri Miki (Japonsko), Ignacio Perini (Argentina) a Simone Savogin (Itálie) za „Slam In“. I když se jednalo

o exhibici, formát soutěže a hodnocení diváckou porotou byly i tentokrát zachovány. Jednotlivci z obou týmů se postupně na pódiu střídali, cizojazyčné texty byly přeloženy do češtiny (většinou) a promítány



na plátno vedle pódia. Obsahově byly texty tentokrát částečně laděny lyricky, což jim ale ani v nejmenším neubralo na síle a působivosti. Celým večerem provázel Anatol Svahilec, český mistr slamu z roku 2012. Ani tentokrát nezklamal, sršel vtipem a trefnými průpovídkami a do soutěže zavedl nová „evropská“ nebo možná i „světová“ pravidla: hodnotilo se na půlky bodu, do celkového skóre se započítaly hodnoty kromě té nejvyšší a nejnižší, a rovněž zvukové efekty připomínaly slamové výstupy, jaké známe například od našich rakouských sousedů.

Yuri Miki je japonskou mistryní ve slamu a ředitelkou tamní národní organizace slam poetry. Přednášela své přemýšlivé i kritické texty v japonštině s výraznou gestikulací a oděna do tmavorůžového kimona vytvořila pro místní publikum nevšední zážitek. Ignacio pak deklamoval španělsky (s překladem) a v angličtině (bez překladu), což bylo odměněno potleskem a porozuměním hlavně u mladší části publika. Italština je krásný zpěvný jazyk, a tak také z pódia zněla. Navíc přednesená s neskutečnou kadencí si získala srdce a obdiv diváček poroty, a proto si nakonec Simone od nás odnesl zasloužené vítězství.

Čeští slameři nezůstávali svým světovým kolegům nic dlužni. Sladění do černého outfitu (zcela náhodou) předvedli své nejlepší kousky. Je vtipné, že českou stranu zastupovali Večerka s vietnamskými kořeny a Sufján s iránskými předky, takže již od pohledu působila celá sestava na pódiu velmi exoticky. Večerka se textem „*Co by tomu rekli doma*“ věnovala tabu v rodinném prostředí, Ing. Puding si vzal na mušku město a jeho



architekturu a Sufján zacítil do kulturních a sociálních rozdílů, se kterými se každodenně potýkáme.

V týmové soutěži zvítězili zahraniční hosté ze „Slam In“, za jednotlivce zabodoval nejvýše italský slamový bard Simone Savogin. Poděkování za milou atmosféru patří nejen hostům z Česka i ze zahraničí, divákům a všem slamovým nadšencům, ale také firmě Antik

Avion z Liberce, která díky finanční podpoře konání akce umožnila.

Kdo jste viděli na vlastní oči, jistě jste zažili příjemný večer, a kdo jste se tentokrát nedostavili, příště neváhejte!

Martina Sanetníková

Literatour 2024

Tradice je tradice, letošní, již dvanáctá literární vycházka po zajímavých libereckých místech, dostala název *Takovej malej bizár*. Pro kolegyni Martinu, která vycházky vymýšlí a organizuje, to byla opět výzva, kterou zvládla na jedničku. Výběr předčítajících, členů souboru Divadla F. X. Šaldy, výběr literatury a navštívených míst opět potvrdil vysokou kvalitu této akce, která je letos předvojem významných výročí Krajské vědecké knihovny v Liberci.

V příjemný podvečer jsme se sešli, a že se nás sešlo, před Liebiegovou vilou, postavenou v neorenesančním stylu, jejíž hrázděné křídlo bylo vybudováno jako rodinné a reprezentativní sídlo pro rod textilních baronů. Do sálu jsme se všichni nevešli, ale krásný zvukový hlas herečky Markéty Tállarové slyšel úplně každý. Vybrané humorné povídky z knihy básníka a spisovatele Mariana Pally *Jak zalichotit tlusté ženě* pobavily až absurdními situacemi, které nás zcela určitě nepotkávají každý den.

Po skupinkách, přes Park Paměti národa, jsme se přesunuli do prostor Autoškoly Stejskal, kde nás pozdravil syn zakladatele, pan Lukáš Stejskal a herec Martin Polách. Stovky nových řidičů za rok absolvují výuku v této autoškolě, založené již v roce 1990. Oblíbený herec zvukovým hlasem přečetl ukázkou z knihy švédského autora Fredrika Backmana *Muž jménem Ove*. Kniha je příběhem



o přátelství, o lidskosti a humorně ztvárňuje řadu běžných situací.

Další zastávka byla, co by kamenem dohodil. Byli jsme přivítáni v Domě u dvou sfing – modlitebně Církve československé husitské. Štít domu opravdu zdobí dvě ležící sfingy a reliéf ve vrcholu štítu znázorňuje zmrtvýchvstání Krista. Velkou zajímavostí určitě je, že zde v roce 1850 bydlela Božena Němcová. Herečka Kateřina Kornhäuserová



přečetla ukázky z povídek oceňované finské autorky Rosy Liksom, *Bama-Lama* a *Život je jen náhoda*. Autorka prostřednictvím svých postav vypráví o nejružnějších každodenních událostech a strastech, se kterými je nutno se nějakým způsobem vypořádat.

Určitě mnozí z nás zavzpomínali, nyní už v dobrém, na „Lidušku“, Lidovou školu umění, kam jsme jako děti docházely.

V současné době je tento činžovní dům sídlem různých institucí. My navštívili prostory neziskové organizace Centrum Protěž. Organizace pomáhá řešit vztahové problémy v rodinách s dětmi a poskytuje odbornou pomoc pěstounským rodinám. Vztahům se věnovala i vybraná ukázka z knihy *13!* od českého humoristy a baviče Pavla Tomeše. Soubor třinácti svérázných příběhů, v nichž se postavy dostávají do neobvyklých situací, které ne vždy dopadnou úplně dobře, obsahuje povídku *Odpoledne s igelitkou*. Povídku s humorem sobě vlastním přečetl herec Jakub Kabeš.

Plni dojmů z předchozích zastávek a trochu zklamaní, že jsme se blížili k té poslední, k budově Krajské vědecké knihovny v Liberci, jsme se přeci jen těšili na ukázkou z knihy *Podivná knihovna* japonského spisovatele a překladatele Haruki Murakami, kterou přednesla herečka Veronika Korytářová. Tajemný, až hororový příběh odehrávající se v prostorách knihovny se sice nakonec prosvětlí denním světlem, ale nic už není jako dříve.

Na každé zastávce sklidili předčítající velký potlesk a velký potlesk si zasloužila i kolegyně Martina. Opět další vydařený pořad v její režii. A samozřejmě velké díky všem organizacím, které nám dovolily využít jejich prostor pro tak velký počet návštěvníků.

Myslím, že akce byla důstojným předvojem významných výročí knihovny v tomto roce. 100 let od založení své předchůdkyně Bücherei der Deutschen a 120 let od založení české veřejné knihovny.

Už nezbývá, než se těšit na Literatour 2025.

Zuzana Janoušková

Křest knihy Jana Mohra

Devatenáctého dubna si dal v knihovně dostaveníčko motorkářský gang... Partu drsných chlápků v kožených bundách jsme pozvali kvůli jedné „krásce“, kterou bylo třeba dostat do druhého patra. Tou dotyčnou byla 120letá motor-ka značky Linser, která svým půvabem ohromila nejen ve vstupní hale, ale i na přednášce historika Jana Mohra.



Spolu s ním a jeho hosty jsme pokřtili knihu *Od měděné formy k automobilismu – příběh liberecké továrny Ch. Linser*. Kmotry se stali mj. primátor statutárního města Liberec Jaroslav Zámečník, zástupce Automotoklubu ČR Pavel Kozler, nechyběl zástupce Seve-

ročeského muzea Petr Kolín, nakladatelství Grada zastupoval Lukáš Pokorný. Hosty přivítala ředitelka KVK Dana Petřýdesová a vnučka Rudolfa Linsera paní Angelika Linser, která na křest přijela až z Tyrolska. Současně knihovně darovala řadu současně beletrie v němčině. Její dar tak posílí nabídku germanik.

Kniha Jana Mohra přibližuje životní příběhy kovovýrobce Christiana Linsera, jehož fabriku na přelomu století převzal syn Rudolf. Z malé dílny se během let stalo impérium, které se nesmazatelně zapsalo do historie nejen Liberce, ale i širokého okolí. V prvních letech pak Linserové propadli motorismu a začali s výrobou prvních motocyklů a později i automobilů.

Helena Syrovátková

Přivítali jsme Alenu Mornštajnovou

Rok 2024 je pro Krajskou vědeckou knihovnu rokem slavnostním – připomínáme si 100 let od založení německé vědecké knihovny a současně 120 let od založení české veřejné knihovny. A protože takové kulatiny neslavíme jen tak někdy, připravili jsme pro čtenáře bohatý program, který je hodný takové slávy.

Dárkem pro naše čtenáře byla Alena Mornštajnová – jedna ze současných nejoblíbenějších českých autorek, která přijela 22. května. Dárkem pro knihovnu

byl zaplněný velký sál a rozhovor o jejím psaní, knihách, ale i životě, cestování a krásných ztrátách. Napsala nám i krásné přání: „...Do knihovny ve svém



rodném městě jsem začala chodit hned, když jsem se naučila číst. Tehdy jsem netušila, že i mé knihy si najdou cestu na police knihoven a cesty po knihovnách a setkávání se čtenáři se jednou stanou významnou součástí mé spisovatelské profese. Teď ročně navštěvuji několik desítek knihoven a sleduji, jak se časem mění. Nejenže se rozrůstají, ale zároveň se stávají místem dalšího vzdělávání, a hlavně

milých setkání. A tak Vaší knihovně přeji do dalších desetiletí hodně spokojených čtenářů a mnoho šťastných setkání.“

Na podzim přivítáme i další české literární osobnosti – Jaroslava Rudiše (24. 10.) a Jindřicha Manna (27. 11.) Na tomto místě nám ještě dovolte poděkovat společnosti PYTLOUN HOTELS za partnerství.

Helena Syrovátková

Neslyšící cestovatel zavítal do knihovny

Drtivá většina přednášek, které v Krajské vědecké knihovně probíhají, jsou v českém jazyce. Jedno květnové páteční odpoledne jsme ale z tohoto zábrěhnutého pravidla vystoupili. Do knihovny se totiž přijel rozdělit o své zážitky z cest neslyšící cestovatel Tomáš Jelínek. Nesmírně zajímavé zkušenosti o cestách po Evropě, Americe i Asii nám předal ve svém mateřském, tedy znakovém jazyce.

Díky dvojici zkušených tlumočnicků, kteří poutavě a místy i humorně vyprávění převáděli do češtiny, si přednášku užilo jak neslyšící, tak i slyšící publikum. Pan Jelínek je dobrodruh, který se nebojí žádné výzvy. Cestuje s rodinou nebo partou neslyšících kamarádů a svůj handicap nepovažuje za žádnou překážku v plnění svých snů. Procestoval řadu destinací, za jednu z nejkrásnějších zemí,

kam by se rád vrátil, označil Bali, ale pravidelně jezdí například do Rakouska nebo do Ameriky. Američany považuje za velmi otevřené a přátelské lidi, mezi kterými je znakový jazyk alespoň na základní úrovni velmi rozšířen. S rozvojem moderních technologií však nevidí v cestování žádný problém. Velmi si chválí například servis na letištích, protože přibývá míst opatřených videoprůvodci

ve znakovém jazyce. S úsměvem ale vyprávěl i o různých humorných nedorozuměních, kdy mu například na jednom letišti nabídli invalidní vozík.

Knihovna tímto počinem navázala na řadu přednášek, které byly v minulosti tlumočeny do znakového jazyka, a rozhodně budeme v této tradici pokračovat.

Chceme poděkovat zejména Nadaci Charty 77 – Konto Bariéry, díky jejich finanční podpoře mohl být tento projekt uskutečněn.

Eva Šťastná



Květnové připomínky událostí II. světové války na Liberecku

Také v letošním roce se knihovna zapojila do květnových Dnů vítězství pod patronací statutární města Liberec, 31. pluku radioaktivní, biologické a chemické ochrany, Československé obce legionářské Jednoty Liberec a Židovské obce Liberec. Již úvodní akce – čtení jmen obětí holocaustu Jom ha-šoa – se uskutečnila 6. května 2024 před budovou knihovny, načež odtud následoval pochod za liberecké dětské oběti holocaustu k novému památníku romským obětem druhé světové války v Kunratické ulici.

O den později zavítali do knihovny žáci vybraných základních škol z Liberce a jeho okolí, kteří se zúčastnili dopoledního programu věnovaného tématu atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a následným represím, zejména zničení Lidic a Ležáků. V souvislosti s tím proběhla beseda s lidickým pamětníkem Jiřím Pitínem. Odpolední program byl již věnován široké veřejnosti. Ve druhém patře knihovny tak proběhla vernisáž výstavy „Výtvarníci na západní frontě“, které

se zúčastnil i její autor Martin Flosman z Vojenského historického archivu v Praze. Výstava prezentuje nejnovější výzkum o činnosti skupiny výtvarných umělců, kteří během druhé světové války oblékli uniformy československé armády a aktivně se zapojili do zahraničního odboje ve Francii a zejména pak ve Velké Británii. Poté proběhl již třetí ročník semináře „Liberec v Říšské župě Sudety“, během kterého i tentokrát zazněly příspěvky věnované tématům odboje, perzekuce či nacismu v prostředí



Liberce v letech 1938–1945. V prvním příspěvku „Zdeněk Louda – odbojář, výtvarník a ředitel Gymnázia F. X. Šaldy“ Jan Hnělička přítomným představil životní osud tohoto významného pedagoga, teoretika umění a druhoválečného odbojáře. Poté vystoupil Ivan Rous ze Severočeského muzea v Liberci, který se v přednášce „Kdo a jaký vliv měl v Říšské župě Sudety? Zbrojní inspektorát jako prodloužená ruka Speerova ministerstva“ věnoval nejnovějším poznatkům o nacistické nucené práci a zbrojní výrobě na Liberecku. Závěrečný příspěvek „Zakázaná láska – horizontální kolaborace před libereckou Trestní nalézací

komisí“ přednesla Kateřina Portmann z katedry historie Technické univerzity v Liberci, která se věnovala poválečnému vypořádávání se s kolaboranty. Seminář byl následně zakončen slavnostním představením její nové monografie s názvem „Vyrovnání se s válečnými zločiny a zločiny kolaborace po druhé světové válce v Liberci“. V sobotu 11. května pak knihovna opětovně hostila soutěžní výstavu plastikových modelů „Mafia Cup



2024“, který organizoval liberecký Spolek přátel letectví – modelářský klub.

Jan Hnělička

Medaile města Liberec udělena Otfriedu Preußlerovi

Spisovatele Otfrieda Preußlera se rozhodlo in memoriam ocenit statutární město Liberec za přínos v oblasti kultury. Medaili města Liberce převzala dcera laureáta Susanne Preußler-Bitsch 14. května z rukou primátora Liberce Jaroslava Zámečníka.

Slavnostního večera se zúčastnila řada významných hostů z Česka i Německa, mj. zástupkyně velvyslance Spolkové republiky Německo Susanne Lindsay, zástupci Česko-německé společnosti Augsburg, spolků Heimatkreis Reichneberg,

Adalbert Stifter Verein z Mnichova, Svažu Němců ad. Laudatio pronesli Františka Dudková Párysová a Marek Sekyra z KVK v Liberci, o autorovi promluvila také Anna Knechtel z Adalbert Stifter Verein z Mnichova a dosud nevydanou



povídku přečetl Jan Kvapil z Ústí nad Labem. Následující den se pro účastníky slavnosti, zejména z Německa, uskutečnila vycházka po stopách Otfrieda Preußlera, kterou vedla Františka Dudková Párysová v roli Kantorky a Marek Sekyra coby Krabat ze stejnojmenné Preußlerovy

vyknihy. Trasa vedla od knihovny k autorovu rodnému domu, přes Tržní na Sukovo náměstí, k Severočeskému muzeu a ZŠ v ulici 5. května.

Františka Dudková Párysová
Marek Sekyra

Festival dětského čtenářství

Příběhy v bublinách – tak se jmenoval 21. ročník festivalu dětského čtenářství, který proběhl ve dnech 5.–7. června. Nejen knihovna, ale i další festivalová místa ožila dětmi, pro něž byl připraven pestrý program. Ten byl orientován na komiks, ale pozornost byla věnována i klasickým příběhům a jejich tvůrcům.



Hlavním dějištěm festivalu byla knihovna, kde se děti potkaly s celou řadou tvůrců knih pro děti. Komiskové tvůrce zastupovala především Štěpánka Jislová, letošní držitelka ceny Muriel za nejlepší komiksovou tvorbu. V tvůrčím workshopu děti seznámila s tím, jak vzniká a jak ožívá komiksová postava. Do tajů mangy zasvětil posluchače odborník na slovo vzaty – Tadeáš Jojko. A svého hrdinu si děti tvořily společně s výtvarníkem Lukášem Urbánkem.

Tvůrce klasických příběhů zastupovali autoři jako Oldřiška Ciprová, Lucia



Magašvári, Renáta Fučíková, František Tichý a mnoho dalších.

Součástí festivalu byla i prezentace nakladatelů. Děti si tak mohly některé knihy zakoupit přímo na místě, a to ještě s velkou slevou. Knihy hlavního vydavatele – Albatrosu – děti poznávaly v dílnách čtení, které byly součástí programu.

Nechyběly ani výstavy. K vidění ještě stále jsou výstavy mangy Kočičí rytíř tchajwanského ilustrátora Jie Jü-tchung a výstava předního ilustrátora Jiřího Fixla S radostí. V Malé výstavní síni si děti mohly prohlédnout tvorbu Františka Skály.

Pro malé děti byla připravena Literatour tentokrát s Chrochtíkem a Kvíkal-

kou, která se setkala s velkým ohlasem. Děti dorazily z Botanické zahrady až do knihovny s písní na rtech o prasátkách a blýskavém prasátku.

Stejně jako knihovna, ožila dětmi i Kavárna Pošta, kde byly pro děti připraveny tvůrčí dílny ke knihám. A to jak k festivalové knize Bublínárium, tak k dalším komiksovým knihám. V Oblastní galerii se uskutečnily výtvarné workshopy, v Kině Varšava a Naivním divadle děti zhlédly scénická čtení. Bohatý program, který připravilo Sdružení pro veletrhy dětské knihy, navštívilo přes 3 000 návštěvníků. Věříme, že pro řadu z nich byl festival startem do světa čtenářství.

Radka Vojáčková

Z regionu

Čtenář roku 2024 Libereckého kraje

Knihovny České republiky se v březnu naplno věnují celostátní kampani na podporu čtenářství známé jako „Březen – měsíc čtenářů“. Letošním společným mottem je „S knížkou do života – životem s knihou“ a zaměřen je na nejmenší čtenáře našich knihoven. Právě jim je věnován letošní ročník tradiční celostátní soutěže pořádané Svazem knihovníků a informačních pracovníků České republiky „Čtenář roku“ s podtitulem „Největší z nejmenších“.





Místní kolo Čtenáře roku pořádalo celkem 10 knihoven v Libereckém kraji. Krajské kolo se uskutečnilo v sobotu 16. března odpoledne ve velkém sále Krajské vědecké knihovny v Liberci. Sješlo se tam nakonec 8 ohodnocených dětí. Knižní a věcné ceny do soutěže věnovaly městské knihovny v čele s krajskou knihovnou, do dárkových taštiček přispěl hobby setem pro šikovné ručičky i Rautis z Poniklé a hlavní cenu, vstupenky pro celou rodinu a vak s věcnými cenami, věnovala liberecká iQLANDIA.

Po úvodním slovu ředitelky KVK v Liberci PhDr. Dany Petrydesové a náměstka hejtmana Libereckého kraje Mgr. Petra Tulpy, který zavzpomínal na své čtenářské začátky s Foglarem a Rychlými šípy, představili knihovníci jednotlivé čtenáře. Protože mezi čtenáři do 6 let dominovali překvapivě chlapci, jejich knižní preference byly zaměřeny na tituly se zvířaty, převážně dinosauiry, současné hrdiny a hasiče. Děti pravidelně navštěvují

pořady knihoven věnované nejen knížkám, ale také tvoření a pohybu.

A jak nakonec regionální výbor SKIP hodnotil? Čtenářem roku Libereckého kraje 2024 se stal Miroslav Kobr z turnovské knihovny, jemuž titul náleží za nejvyšší počet návštěv a výpůjček. Míra vyrostl na projektu Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR „Bookstart – S knížkou do života“. Městská knihovna Antonína Marka Turnov je jednou z prvních knihoven v Libereckém kraji, která do projektu „Bookstart“ vstoupila. Knižní sadou vítají, podobně jako jinde, malé občanky města. A když děti odrostou, věnují jim na pořadech knihovny další sadu ve vaku určenou dětem mezi 3 až 6 lety. Celý projekt vrcholí v první třídě „Knižkou pro prvňáčka“. Knihovna si tak vychovává čtenáře od plenek a provází ho a vzdělává po celý život, což je posláním celého projektu.

Miroslav je aktivní návštěvník hlavní budovy v Jeronýmově ulici, potažmo dětského oddělení, a jak nám prozradil, je i tzv. lovcem perel. Byl jedním z prvních, který letošní ročník soutěže dokončil. Do knihovny chodí s maminkou a tráví zde hodně času, proto si s sebou bere i hrneček se Šmoulou, do kterého si v automatu o patro níže natáčí kakao. A to je možná malý tip pro další knihovny, jak dětem zpříjemnit pobyt v knihovně.

Po slavnostním vyhlášení vítěze soutěže Čtenář roku následovalo zábavné odpoledne pro všechny zúčastněné, které připravili zaměstnanci z knihoven Libereckého kraje. Děti nejprve poradily knihovnicím, jak se má správně chovat čtenář Péťa v knihovně, následně si užily čtení s kouzelnou stínohrou na motivy

knihy „Varvara. Kniha o velrybím putování“. Následovalo protažení u dětských písniček a pravá opičí dráha, na které se děti vyřádily. Knihovna byla v ten moment plná smíchu a radosti. Děti ocenily i nachystané občerstvení, kterému dominoval perník, Dino křupky a bábovka ve tvaru hradu. Závěr patřil exkurzi do dětského oddělení liberecké knihovny.

A perlička letošního ročníku nakonec. Čtenáře roku vyhodnocovali i ve Cvikově, kde si titul odnesli sourozenci Tonička a Jáchym. Jaké bylo překvapení, když nezávisle na sobě o pár dní později si

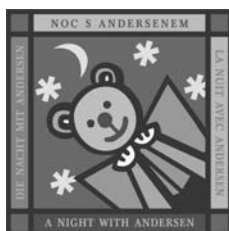
v jiné knihovně, v nedaleké České Lípě, titul odnesla jejich sestřenice Anastázie. V Liberci se tak potkala celá rodina. Dokazuje to jediné, jak velkou úlohu hraje při vytváření čtenářských návyků dětí právě rodina.

A co vzkazuje Čtenář roku Libereckého kraje 2024 Miroslav Kobr spolu se svou maminkou? „Zajděte do nejbližší knihovny, vezměte do rukou knihu a ponořte se společně do příběhu. Je to skvěle strávený společný čas.“

Jitka Šedinová

Když knihovny ožívají: Děti prožily nezapomenutelnou Noc s Andersenem

Noc s Andersenem je jedinečná akce zaměřená na podporu dětského čtenářství a propagaci knihoven. Tento projekt má za cíl dětem ukázat, že čtení může být zábava a velké dobrodružství a že knihovna je kouzelné místo, kde mohou prožít nejbáječnější noc ve svém životě. Zjistí také, že čtenářů je mnoho a že jsou prostřednictvím četby vzájemně propojeni.



První akce proběhla v roce 2000 v uherskohradištské Knihovně Bedřicha Beneše Buchlovana. Nápad Hany Hanáčkové a Mirky Čákové se natolik zalíbil členkám Klubu dětských knihoven SKIP ČR, že se rozhodly uspořádat

první společnou Noc v roce 2001. Tě se zúčastnilo téměř 40 knihoven a od té doby počet zúčastněných institucí každoročně roste. Noc s Andersenem probíhá nejen v Česku, ale také na Slovensku a v mnoha dalších zemích.

Kde děti nocují? Nejen v knihovnách, ale také ve školách, domech dětí, nemocnicích, dětských domovech, spolcích, divadlech a dalších organizacích, nazývaných „spací místa“. Program může zahrnovat společné čtení, soutěže, sázení Pohádkovníků Andersenových, divadelní představení, cesty odvahy, tvůrčí dílny, lampionové průvody, noční návštěvy

zámků, půlnoční diskotéky a další aktivity. Každý ročník má své téma vyhlášené Klubem dětských knihoven SKIP, většinou zaměřené na určitého autora, ilustrátora nebo literární výročí. Noc se koná vždy na přelomu března a dubna před výročím narození H. Ch. Andersena, většinou pro děti školou povinné. Počet dětí je omezen prostorovými a kapacitními možnostmi spacího místa – a pokud v nějaké knihovně nejsou vhodné podmínky k přespaní, je přesto možné se k akci připojit a strávit s dětmi pohádkový podvečer.

V letošním roce se Noc s Andersenem konala v mnoha knihovnách Libereckého kraje. Při této příležitosti není možné nezmínit **turnovskou knihovnu**, kde je tradice pořádání Noci s Andersenem bohatá a pestrá – tento rok byl zasazen již dvacátý pohádkový strom Fabularius Anderseni! Městem prošel tradiční



pohádkový průvod s živou hudbou, ke zhlédnutí byla ohňová show, po které se všichni účastníci rozešli na spací místa. V knihovně program pro děti dále pokračoval, a děti uložila ke spaní pohádková babička.

Ve **Frýdlantu** se děti přenesly do doby rytířů a užily si večer plný dobrodružství. V **Hrádku nad Nisou** spojila knihovna síly s DDM DRAK a připravila dětem



noční putování s úkoly. Děti na stanovištích poslouchaly pohádky a řešily otázky, aby získaly indicie k odhalení místa přespaní. Cílem výsadku byl penzion v rekreačním areálu u Kristýny, kde na děti čekala večere a nocleh.

I v menších knihovnách se ale dá zažít velké dobrodružství! V **Jeřmanicích** se děti vydaly na stopovanou, kde poznávaly přírodu a řešily úkoly. Po návratu do knihovny následovalo setkání s panem Andersenem a společné čtení jeho pohádky. Děti si také vyrobily zvířátka z vyřazených knížeček a užily si večer plný her.

Noc s Andersenem dobře ilustruje, že knihovny mohou být nejen místem k půjčování knih, ale také centrem komunitního života, které nabízí prostor pro kreativitu a společné zážitky. Letošní nocování v knihovnách Libereckého kraje bylo

opět úspěšné a přineslo dětem mnoho radosti a zážitků – a hlavně zjištění, že čtení může být zábavným dobrodružstvím

a noční knihovna místem plným pohádek a příběhů.

Michaela Staňková

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

Liberec – Reichenberg. Putování za významnými autory

Na začátku roku vydala knihovna třetí komiksovou skládačku, která představuje dvě trasy po Liberci po místech spojených s působením významných autorů.

První vede od knihovny přes Voroněžskou ulici, v níž žil německý spisovatel Benjamin Baier a jeho syn Karl, na Nerudovo náměstí. Další zastávkou je ulice 8. března, v níž v hotelu Zlatý lev nocoval Jan Neruda. Odtud vede trasa na náměstí Českých bratří s domem, v němž rok žila Božena Němcová. Resslova ulice je spojena s významným autorem Wenzelem Zachariasem Resselem a sousední Široká ulice s Wilhelmem Gärtnerem.

Druhá trasa začíná opět u knihovny a míří po Masarykově ulici k ulici U Obchodní komory, v níž žil jizerskohorský autor Anton Johann Bielau. U Severočeského muzea je představen filozof Bohumil Niska a německý spisovatel Adolf Klinger, který žil v blízké Údolní ulici. Lidové sady se staly dějištěm detektivních románů Jaroslava Velinského a v ulici Smolný vrch žila německá autorka Isa Engelmann. Poslední zastávkou je přehrada Harcov, u níž se odehrává část děje knihy Vladimíra Párala.



Skládačka vyšla v nákladu 6 000 výtisků, autory jsou Petra Braunová a Barbora Brúnová podle koncepce Tani Kuželkové a podkladů Františky Dudkové Páryšové a Marka Sekyry.

Marek Sekyra



Petr Nový: Stát se nemůže tvářit, že české sklo neexistuje

Za nejzásadnější epochu českého sklářství považuje objev českého křišťálu na konci sedmnáctého století. A ani dnes se podle něj Češi nemají v této branži za co stydět. Ačkoliv podle Petra Nového, historika, šéfkurátora Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a především předního odborníka na historii tuzemského skla a bižuterie, tento obor u nás nemá často v minulosti ani neměl, cestu zrovna dohladka vyšlapanou.

Jak je na tom v současnosti české sklo? Jde pořád o celosvětový fenomén?

Rozhodně se nemusíme tvářit nikterak skromně. Z hlediska naší velikosti, když vezmete počet obyvatel a rozlohu našeho státu, jsme jednička. Na takto malém místě máte takové množství různých způsobů zpracování skla, od těch nejsofistikovanějších až po ručně vyrobenou perličku, to prostě nikde jinde neexistuje. Je to neuvěřitelná koncentrace a je to zázrak. Zázrak se vším všudy, že se sklářství podařilo po celou tu dobu udržet za jakýchkoliv politických a ekonomických podmínek.

Z vašich slov mi vyplývá jako kdyby někdo sklářství házel klacky pod nohy... V tomto případě tedy spíše střepy...

Přijde mi, že u nás vládne vůči tomuto oboru celkem ignorance. Naši hlavní konkurenti svoje sklářství dotují. O dotacích si sice myslím své, ale přece v takovéto situaci musíme i u nás vytvářet takové podmínky, aby skláři byli konkurenceschopní, a ne na ně v podstatě všechno přenášet. Ale abych byl

korektní, první republika je v tomto úplně stejná.

Opravdu? A v čem konkrétně?

České sklářství za první republiky bylo světovou dvojkou, přestože mělo nejhorší výchozí podmínky. To ale ukazuje, jak fantastická popptávka po tom zboží musela být; máte nejdražší dopravní tarify, nejdražší uhlí, písek musíte dovážet, soda je předražená, nemáte státní úvěrovou banku, exportní podporu, nemáte nic. Dneska to jsou energie. A přesto sklářství funguje. A k tomu podotýkám, že ani Rakousko-Uhersko o své skláře příliš nedbalo.

Paradoxně se o ně lépe pečovala vláda jedné strany, jak jste párkrát v různých rozhovorech v médiích zmínil...

Ano, pokud se někdo probral k podpoře sklářství, tak to byl minulý režim. Poslední velké investice do něj začaly v šedesátých letech minulého století a skončily v osmdesátých. Vyrostly tady Železnobrodské sklo, největší továrna na skleněnou bižuterii na světě, nebo CRYSTALEX, největší světový závod na užitkové





foto: Ota Bartovský

sklo. Komunisté nebyli v tomto žádní troškaři.

Nejste politik, ale přesto prosím naznačte, jak by měly stát a potažmo třeba Evropská unie oboru pomoci.

Začnu trochu zešíroka; jsou tady nápady na podporu vzdělanostní ekonomiky, ale vypadá to, jako kdyby skláři do toho nepatřili. Vždyť tohle je přesně ono, ta vzdělanostní ekonomika založená na specifickém know-how! Zároveň se tu říká, jak se bude ustupovat od továren, ale máte pocit, že sklárna je běžná továrna? Vždyť v podstatě všechny suroviny, které potřebuje, si dokáže obstarat v naší vlastní zemi. Navíc do zahraničí vyvážíme plus mínus nějakých osmdesát procent výroby, takže jde skoro o čistý, devizový zisk. Jasně, nejsou to ty peníze, které to bývaly, i Škodovka má větší obrat než celé české sklářství dohromady.

Avšak celé je to přece taky i o národní hrdosti a prestiži, která jako bonus přináší též peníze. A to znovu upozorňuji, že nemám rád dotace.

Ale v tomto případě se to zřejmě bez dotací neobejde...

V zahraničí skláře podporují například tím, že jim pomáhají v přechodu na zelenou ekonomiku, subvencují jim náklady s tím spojené. Dělají to Němci, Francouzi, Britové, Američané... V tomto případě prostě nemůžete spoléhat na volnou ruku trhu, protože v něm volná ruka trhu neexistuje. Je skvělé podporovat školy, designéry, všechny ty „měkké“ věci. Když nebudou mít kde své nápady realizovat, tak si teoreticky mohou založit studia. Ale z čeho budou platit třeba energie? V tom praktickém přechodu mám pocit, že jsme ideově zůstali někde v devadesátých letech.

Tak pojďme radši do minulosti. Jste autorem řady knih a publikací, v nichž se zabýváte dějinami českého sklářství a bižuterie. České země zažívaly od nějakého šestnáctého století až po současnost různá období v tomto; plná věhlasu a slávy i deprese. Která epocha je podle vás ta neúspěšnější? Kdy české sklo vládlo světu?

Nemohu na to odpovědět jinak než tak, že to, díky čemu je české sklo ve světě pořád fenoménem, je český křišťál. Ten čas, kdy se stane, že to nejluxusnější ze skla na světě, co si můžete pořídit a po čem všichni touží, je sklo benátské, a najednou se s nadsázkou luskne a za padesát let je to české sklo. Český křišťál se však především rodí v době, kdy jsme součástí světové velmoci. To je období, kdy máme na trůně Habsburky, a oni přece nevládnou jenom nám, ale také Španělsku, a tím pádem i Americe, a my jsme toho součástí. Z toho vyplývá, že nejlepší období pro české sklo jsou ta, která jsou otevřená, internacionální, globální.

A tehdy se tohle všechno sešlo...

S českým křišťálem přišli na konci sedmnáctého století na Šumavě první francouzští skláři ve službách Buquoyů, těch, kteří se u nás usadili po Bílé Hoře. Ti po svých sklářích chtěli, aby vyrobili sklo, které znali z Benátek a své domoviny. Nová šlechta chtěla žít, jak byla zvyklá doma. Skláři, co od nich dostali tento úkol, ale měli k dispozici jiné suroviny, a tím vlastně omylem přišli na něco jiného, ale lepšího. Tím chci říci, že je to sice české sklo, ale s národním pojetím nemá nic společného. Ovšem objev českého křišťálu a to, že jsme ho dokázali

dostat do světa, to je ten mezník, na který neustále navazujeme, to je ten základ.

Jako odborník za českou stranu jste se spolupodílel na přípravě žádosti o zápis ruční výroby skla na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO. To se na začátku loňského prosince povedlo. Víím, že jste se na prestižní list snažili dostat daleko více technik, než původně navrhovali zahraniční partneři, třeba Francouzi či Němci. Proč?

Pojali jsme to tak, že cokoliv, co se ve sklářství vyrábí ručně, je prostě ruční výroba. Tím jsme na seznam dostali další a další věci včetně značného množství skleněné bižuterie. Původně tam bylo hodně spíše uměleckých věcí jako foukání, práce na huti, s kahanem. Rozhodně nechci říci, že jsme se zahraničními kolegy měli nějaké konflikty, ale spíš bylo těžší, že jednáte s někým, koho vůbec neznáte, nikdy předtím jste s ním nemluvili a teď jim v nemateřském jazyce – angličtině, ještě specifické tím, že nikdo z vás tam není Angličan a vedou to Francouzi, říkáte, že tam chcete ještě to a to. Ale důležité je, že jsme to nepsalí pro sebe.

A pro koho tedy?

Je to uznání pro skláře, jde o iniciativu, která vyšla zdola, na žádost této komunity. My jsme si samozřejmě zjišťovali, zda to vůbec chce, a podpora tam byla velice silná.

V čem zápis může českému sklářství pomoci?

Minimálně by to mělo znamenat signál pro vedení země, že tu je segment, nad



nímž bychom se neměli tvářit, že neexistuje. Měli bychom si uvědomit, že české sklářství má nějaký význam, a to i sociokulturní. Sklář není každý, obor ukazuje určitou otevřenost, nezapouzdřenost, řečneme. Myslím tím, že tady vládne jistá hrdost, že něco umím, umím to dobře a ukážu vám to. To není pýcha, to je určitá „frajerskost“. Ale rozhodně to není o tom, že někde zaklepu, řeknu „já jsem UNESCO a chci dotaci“. Cílem je udržet toto řemeslo živé, vychovat další generace, které ho budou chtít dělat. K tomu se stát zavázal.

Netrpí odborník na skleněné věci jako vy trochu jistou pracovní deformací? Když přijдете někde na návštěvu, nezakoumáte třeba, do čeho vám nalili nápoj?

To ano, ale většinou je to součástí zábavního programu (*smích*). Spíše je to tak, že jim řeknu, na tohle si dávejte pozor, tohle je věc, jež má hodnotu, a podobně. Neříkám, že to dělám pokaždé,

ale i když přijdu do restaurace, podívám se na značku skla. Nepovažuji to ovšem za úchytku, myslím, že je to normální. Když si jdete koupit třeba boty, tak se taky podíváte, jaké tam mají a jakých značek. Mě spíše zlobí některé luxusní nebo velmi dobré české restaurace.

Čím vás dokáží potrápit?

Tím, že restaurace vyšších cenových skupin, natožpak kavárny, se ještě úplně nenaučily používat sklo, které by mohly a měly. Jasně, danou skleničku nepořídí za dvacet korun, bude stát třicet, ale to už není tak fatální rozdíl, když šálek kávy vyjde pak na 120 korun. Ovšem nebude to sklenice od hořčice. Mé generaci se smáli, že z nich pila, ale dnes si dáte nějakou dobrou domácí limonádu a donesou vám ji v něčem, co vypadá jak nádobka na med. To mi přijde nepatřičné. A to si nemyslím, že jsem nějaký vysazený estét, avšak jsem přesvědčen o tom, že obal nejenom prodává, ale podle něj chutná i jeho obsah.

Mezitím

Bazén bude zavřený, pak bude otevřený, pak zase zavřený a potom se snad zrekonstruuje s mírou korupce menší, než je nadmořská výška Ještědu. Cestou autem z Ruprechtic na Rybníček musíte čtyřikrát změnit trasu, protože vás zastaví stavební uzávěra. Dolní centrum je plné bezdomovců, Ukrajinců, narkomanů, alkoholiků a „divnolidi“, že dokonale vyvolává atmosféru temného a nečistého města z knih Chiny Miévilla. Pivo v Labáku už stojí bezmála sedmdesát korun. Nočník Evropy vyhodili na skládku věcí, které nahradí umělá inteligence. Na východ od nás útoky z politických příčin a ještě východněji z týchž příčin stále frontově pošušňání zubaté.





Předseda LAKu Martin Trdla a nakladatelka Eva Koudelková s vítěznou knihou

Člověk, kdyby neměl dost starostí se sebou, lehce by propadl sklíčenosti.

*Jenomže aniž s tím
cokoli uděláme, město se
děje, doba se děje, vteřinu
po vteřině svěmocně
kvete do tmy.*

Mezitím v jakési rovnoběžné perspektivě mnohdy unikají věci ne-obyčejné: dvaadvacátého května proběhlo v Krajské vědecké knihovně v Liberci slavnostní vyhlášení vítězů soutěže Kniha roku Libereckého kraje. V kategorii beletrie a poezie zvítězila česko-polská čtenka Z obou břehů / Z obu brzegów. Nepíšu

to proto, že Liberecký autorský kruh stál u jejího zrodu, ale z úplně jiného důvodu.

Především jako dík všem, kteří se na knize podíleli – autorsky, překladatelsky, edičně, graficky, nakladatelsky, administrativně nebo například jenom pouhou zmínkou o zajímavém umělci. Všichni tito lidé totiž dokázali zhmotnit společné přesvědčení, a sice, že vydávat tištěné knihy má pořád smysl, že literatura a výtvarné umění stále ještě dokážou hovořit společným jazykem, že navazovat nová přátelství a překonávat hranice není nic okrajového a neslušného, že pokud je možné dotáhnout do konce v souhrnném měřítku nepatrné, ale ušlechtilé dílo, lze se určitě postavit i mnohem závažnějším otázkám. A to rozhodně není maličkost.

Svátek animovaného filmu popáté v Liberci

Již pátým rokem ožil liberecký zámek, přilehlý park a promítací sály festivalovým ruchem a přítomností mladých animátorů, jejich pedagogů a zájemců o animovaný film. Počátkem května totiž v Liberci proběhl další ročník Mezinárodního festivalu animovaných filmů Anifilm.



Tématy nesoutěžního programu byly voděná loutka ve filmu a výtvarné umění v animaci; diváci tak měli možnost zhlédnout pásma, ale i celovečerní filmy, v nichž byla rozpořádána slavná malířská díla (Hugh Welchman, režisér snímku *S láskou Vincent*, jehož výsledná podoba je kombinací hrané akce s van Goghovými olejomalbami, zasedl také v porotě), nebo pracovaly s loutkoherectvím. O cenu se ucházely krátké, celovečerní, studentské, nenarativní filmy a videokli-

py, ale také počítačové hry a VR projekty. O tom, že česká animace stále patří ke světové špičce, bylo možné se přesvědčit během slavnostního zahájení v divadle F. X. Šaldy, kde byly uděleny ceny soutěže Český obzor a promítnuty ukázky z oceněných děl. Jednu z těch hlavních si odnesl vizuálně i obsahově podmanivý dětský snímek *Tonda, Slávka a kouzelné světlo*.

Doprovodný program byl opět bohatý a zahrnoval výstavu filmových loutek

v Severočeském muzeu, prezentaci tvorby porotce Milorada Krstiče v Grafickém kabinetu galerie Lázně, ale také koncerty, divadla a animační dílny pro děti. Krom tradičních projekčních prostor se tentokrát promítalo také v jednom z pavilonů Výstaviště Liberec. Naštěstí v průběhu festivalu panovaly letní teploty a přítomnost v nevytápěné místnosti nikdo neodnesl nachlazením.



Cenu za nejlepší celovečerní film pro děti porota přiklala ztřeštěnému mnoho-

vrstevnatému příběhu *Linda chce kuře!* Tento zápletkou i výtvarným zpracováním nenápadně působící snímek bezpochyby patřil k tomu nejlepšímu, co bylo možné na festivalu zhlédnout, a jeho vítězství v dané kategorii nebylo velkým překvapením. O to kontroverzněji ovšem působilo vyjádření porotců, kterým žádný z filmů pro dospělé nepřipadal dostatečně kvalitní a cenu odmítli udělit. Prestiž festivalu i úroveň přihlášených snímků rok od roku stoupá, proto tento krok diváky zaskočil. Navíc postavil do nelehké situace i organizátory, kteří naplánovali projekci vítězného filmu. Naštěstí se vše podařilo rozumně vyřešit a divákům byl zreprizován nejúspěšnější celovečerní snímek z diváckého hlasování.

Snad budou mít organizátoři příště šťastnější ruku při volbě porotců a vyberou někoho, kdo dokáže projevit větší nadhled a pochopení, že cenám není třeba přikládat přehnanou váhu a tím podstatným je vzájemné setkávání a radost nebo emoce, kterou tvůrci skrze své filmy zprostředkovávají publiku.

Netradiční fantasy román, v němž se důvěra oplácí zradou

Jitka Ládrová: *Němé duše* [Host, 2023]

Debut jablonecké autorky Jitky Ládrové (*1991) *Němé duše*, který vyšel loni v nakladatelství Host, se čte jedním dechem. Na počátku se ocitneme v provinčním městečku Šeldrapu, obklopeném džunglí. Vyrůstá tu i Omden, syn majitele nevěstince, od něž se očekává, že podnik převezme. On má však

o životě jiné představy. Také ho trápí pomyšlení, že by se zdejší pracovníci brzy měla stát jeho dospívající nevlastní sestra Namia. Je odhodlán ji za každou cenu ochránit, možná i proto, že k ní cítí víc, než se na sourozence sluší a patří.

V džungli kolem Šeldrapu přestává být bezpečno. Množí se tu záhadná úmrtí, jsou nacházeni rozsápaní lidé. Nejpodivnější na tom je, že mají vyříznutý jazyk. Městem se šíří strach. Co je to za běsy, které se v džungli ukrývají? Přestat tam chodit však místní lidé nemohou, pro většinu z nich znamená zdroj obživy. Když do města přijede královský vyslanec, aby vraždy prošetřil, nabídne mu Omden své služby. Jeho původní plán, dostat se na univerzitu a odvést sestru s sebou, totiž selhal a přesně takové kontakty teď potřebuje. Vůbec si neuvědomuje, že se zaplétá do něčeho daleko horšího, než sám čekal.

V hlavním městě se mezitím na převzetí vlády připravuje králův nejstarší syn Maargelus. Budoucímu panovníkovi, který je spíš citlivý a umělecky založený, šlape na paty ambiciózní bratr, který na rozdíl od něj oplývá rozhodností i pozoruhodným talentem v oblasti válečnictví. Spokojí se s rolí náhradníka? Navíc málokdo ví, že nejvyšším hráčem v zemi není nikdo z členů královské rodiny, ale velitel stráží, tajemný Runel, stínová postava tahající za nitky vrcholné politiky. Jak se vlastně tomuto muži pochybného původu podařilo dosáhnout tak unikátního postavení? A jak ovlivní lokální drama v Šeldrapu osud celé říše?

Přestože Jitčin románový debut spadá do kategorie fantasy, jeho největší síla tkví v bravurní psychologii postav. Ty nejsou schématické, černobílé. Každá z nich v knize projde určitým vývojem a stojí

před řadou klíčových rozhodnutí, která se ne vždy ukážou jako správná a morálně čistá. Přestože se tito hrdinové (či antihrdinové) chvílemi jeví až nesympaticky, je to právě jejich rozporuplnost, která knize dodává na věrohodnosti a činí celý příběh originálním a poutavým.



Němé duše se řadí do kategorie fantasy, ale je to složitější. Magie příběh spíš dokresluje, než že by na ní byl postaven. Nelze je definovat ani jako čistou historickou či společenskou prózu. Svým naladěním mohou připomínat legendy z dálného orientu. Škalní příznivci fantasy mohou být přílišnou podobou s reálným světem zklamáni. O to příznivější ohlasy zaznívají od čtenářů běžně preferujících jiné žánry, kteří oceňují práci s příběhem jako takovým a nápaditost. Ideální kniha pro ty, kteří fantasy běžně nečtou, ale rádi by se s tímto žánrem nenásilně seznámili.

Převtělování Jiřího Žáčka

Jiří Žáček: Převtělování (Šulc-Švarc, 2023)

Jiří Žáček, čestný člen LAKu, je nejen básník, ale i překladatel cizokrajné poezie. Loni vyšel výběr jeho přebásnění, do té doby roztroušených po jednotlivých sbírkách a antologiích, a je to poetická cesta kolem světa, sloužící zároveň jako výběrová čítanka osobností světové poezie i příležitost k seznámení s autory méně známými.



Jsou tu římský Catullus, čínský Li Po, francouzští Rimbaud, Apollinaire a Prévert i moderní básníci a básnířky z Estonska, Litvy, Chorvatska, Bulharska či Slovenska. Žáček volil nejčastěji texty

obsahem i formou blízké svojí vlastní poetice, takže převažují básně lehkonohé, melodické, psané vázaným veršem (a ty existenciálnější, volným veršem psané, k nim tvoří působivý kontrast). Jiří Žáček se dokázal vtělit do rozmanitých autorů a oni zase do něj – zdá se, že když se takové převtělování podaří, jazyk poezie je všem společný. *Já mistr písní pro krásky / naslouchám nářku srdce svého / Sirénám kladu otázky / Zpívám zpěv nemilovaného / žalozpěv lásky bez lásky* (Guillaume Apollinaire: *Píseň nemilovaného*)

Publikováno v Salonu Práva.

K3 v Rýnovicích

Jan Rejent, Petr Seifert a Vladimír Koudelka, tři bravurní jazzoví kytaristé, uspořádali ve čtvrtek 21. března svůj první koncert v hrázdném Domě česko-německého porozumění v jabloneckých Rýnovicích. Kapelu má na svědomí Jan Šebelka, bývalý redaktor MF DNES, který mimo jiné vydal publikaci o rockeru Kawanovi a podílel se s Petrou Laurin na fotografické knize *Vzpomínky*

na Jizerské ticho / Erinnerungen an das stille Isergebirge bohužel zemřelého Siegfrieda Weisse – právě při křtu této knížky v liberecké knihovně si totiž nově ustanovené trio poprvé zahrálo.



Během několika měsíců kapela rozšířila svůj repertoár, přibýly osvědčené jazzové standardy ze swigové éry. Vladimír Koudelka, nejstarší z tria, hrál s nejlepšími libereckými kapelami a učil na kytaru Petra Seiferta, který následně pokračoval ve studiu ve Vídni, kde posléze nahrával i učil.

Poslední sólová kytara patří Janu Rejentovi – ten měl v liberecké knihovně studio Spin, hrál kdysi se Salomonem Bobem a později s Ilonou Csákovou, s níž chce letos po řadě let opět vystupovat. Na kytary hrají všichni tři famózně, drží se jazzu, neslyšíme žádná „kvákadla“ ani boostery. Vlastní dumná skladba Jana Rejenta *Lake Obřid* kon-

cert zahajovala, ale brzy trojice zamířila do amerického jazzu 30. let.

Jan Šebelka se ujal konferování, dohromady zaznělo asi deset pecek. Pozvánku na koncert zajišťovala videoukázka z několika písní (odehrává se na zámku Sychrov, na břehu jezera a v opuštěné hale továrny). Sledovat kytaristy vyžaduje maximální soustředění, je to homogenní výkon spletený z šestnáctinek, poučný pro bývalého muzikanta. Petr a Vladimír se známějšímu Janu Rejentovi dost blíží. Ten během večera prohlásil, že po koncertech s Ilonou Csákovou bude mít více času – což je dobře, protože šedovlasá začínající kapela K3 patří k tomu nejlepšímu, co lze u nás slyšet.

Řehečské tajemství

Šestého dubna 2024 se v Jičíně, v pobočce Knihovny V. Čtvrťka v tzv. Bunkru, uskutečnila literární soutěž humoru 24. Řehečská slepice.

Zubař MUDr. Václav Franc se tentokrát stal redaktorem a uspořádal hledání řehečské podvodní příšery, nejspíše sestry populární Lochnesky. Dostavit na břeh se měl hejtman Ferdinand Krasavec, v jednání byla i návštěva Charlese Třetího, leč návštěva hejtmána byla torpedována jeho paní, která prý byla ztožněna s objevivší se příšerou. Hrál populární Řehečské kvarteto, které tvoří tři harmonikáři – jeden z nich je František Tylšar, předseda jihočeské Obce spisovatelů z Veselí nad Lužnicí. Každý, kdo přišel, dostal lístek do tomboly, káva a výborné zákusky byly zadarmo.

Při příležitosti vyhlášení vítězů byla zároveň pokřtěna nová knížka účastníků minulých kol soutěže. Kniha se jmenuje *Tajemství třináctých komnat*, vydalo ji nakladatelství Epika a zahrnuje sedmnáct příběhů sedmnácti autorek a autorů.

Úvodní *Záhadný nápis* rozluštila na starém domě Irena Pluhařová, která je z Jičína, je učitelkou a má vlastní nakladatelství. *Věštbu od Piavy* napsal Jiří Wilson Němec; rozluštil v ní vzkaz pradědečka od Piavy. V povídce *A proč?* odpovídá matka, MUDr. Veronika Mičkaříková, na otázky své čtyřleté dcery, jak o neexistujícím Mikulášovi, tak o svítících teniskách. *Jaro* PhDr. Radovana Lovčího, profesionálního historika a povídkáře, je o dvojím Kevinovi, děj je ovšem trochu moc zamotaný. Povídka *Nikoho to neza-*

jímá od Ivy Tajovské bolestně popisuje stáří v elitním stacionáři, kde bývalý pilot Míra na vozíku a bývalá sólistka opery Katrin s chodítkem zjišťují, že štěstí nepromíjejí ani ti nejbližší. O *prvních vodních aneb prozrazené tajemství* se jmenuje povídka Jiřího Šandery, který vystudoval VŠE a má nakladatelství pro mládež. Jeho vodník Vesílko je veselý chlapík a Šandera fantazií meze neklade.



V *Nepřijemném odhalení* vítěz kategorie prózy Daniel Dejev popisuje kluky, devítiletého Voju a patnáctiletého Vaška, a jejich dědu na vsi. Kluci vynalezli klíč do minulosti, která se ovšem dědovi nelíbí. Autor píše bohatým jazykem pro svého postiženého syna. Povídku *Zachránce jogurt* napsala Kristýna Petišková, rozhlasová hudebnice, autorka próz a básní. Má jemný humor, tragikomická autoškola je zachycena poněkud



netradičně, hezky se to čte. *Stařec a koupaliště* je povídka anesteziologa Václava Kňourka, který napsal i horolezeckou knížku. Stařec chodí na koupaliště, sedí u kiosku s vnučkou a vzpomíná na své zatčení, na válku, na mrtvého kamaráda... Je to posmutněle nostalgické čtení.

Jana Burčíková napsala *Paní květinářku a pana popeláře*. Tato učitelka cizích jazyků vydala sedm románů. Popelář je postava podobná Durychovým nepolibeným slečnám, které neznáme, ale někde kolem nás obcházejí. Květinářka je realističtější, ale chybí mi nějaké zařazení mezi známé lidi z ulice. *Námět na román v dickensovském duchu* Davida Seltenreicha si nezkusím, je to student gymnázia, ročník 2006, s odlišnou zkušeností. *Velký pátek* je povídka Kateřiny Hájkové. Spořádání staří manželé Leoš a Sylva se v ní po návratu z volejbalu a posezení s přáteli doma porvou, jenže na Velký pátek... Naivistické, hezké, dojemné.

Další próza je *Život jako čekárna* Jana Lipšanského. Auto srazí na přechodu muže, zabije ho, jenže ten se z pitevný ztrátí. Překladatel, scenárista, textař i povídkář splnil zadání na jedničku. *Voníš mi* je povídka Miroslava Rezka, který svoje

prózy zasílá do různých literárních soutěží. „Vidím věci, které jiní nevidí. Cítím, co oni necítí. Umím číst myšlenky.“ Atmosféra příběhu, jeho tajemství tkví v nedopovězeném konci... *Poselství* od Elišky Koppové volá na scénu velkého šéfa Evalda, jeho druhou ženu, mírnou a milující Marinu a její dvanáctiletou dceru Ilonu, která rodinku úspěšně rozvrátila. Neočekávané setkání po létech na chalupě bolí pyšného otce i zestárlou nevlastní dceru. Autorka románů je kupodivu se vším hned hotová, dominantní dívka vítězí.

Naše paní Irma Hojná MUDr. Václava France vypráví o právě zemřelé čtyřiaosmdesátileté slavné herečce, která na začátku byla znásilněná sovětskými vojáky. *Hra na pravdu* od Pavla Velešovského je televizní odhalování tajemství. Jde o dialog Moderátora, Hosta a manželky, ale pravda bývá jinde, platí jen, že voda více při sto stupních Celsia.

Knížka *Tajemství třináctých komnat* mne mile překvapila.

Jičínské soutěže se zúčastnilo asi padesát soutěžících ve třech kategoriích: próze, poezii a písňovém textu. Tématem dalšího ročníku bude patrně železnice.

Lékař a sběratel Anton Randa

Letošní měsíc říjen přináší jedno významné výročí, které by bylo škoda opomenout, a proto tentokrát uděláme výjimku a opět do naší série zařadíme SVĚTáka německého. Bude jím jablonecký lékař, filantrop a sběratel Dr. Anton Randa, který se narodil před 160 lety.



Rod Antona Randy pocházel z Domažlic, kde se také budoucí lékař 14. října 1864 narodil. Brzy se celá rodina přestěhovala do Liberce, v letech 1875 až 1883 zde Randa studoval na německém reálném gymnáziu. Díky dobrým studijním výsledkům pokračoval ve studiu medicíny ve Vídni. Zřejmě právě v tomto prostředí získal zálibu ve sběratelství. Do Jablonce nad Nisou se přestěhoval v roce 1895 a otevřel si zde soukromou lékařskou praxi. Nejdříve bydlel ve Vídeňské ulici (Wienerstrasse, dnešní Pražská), později přesídlil do domu v ulici V Pus-

tinách (Wustungergasse, dnešní Revoluční). Obýval zde byt spojený s ordinací v typickém novorenesančním městském domě. Jako lékař si získal pověst filantropa, který léčil i nemajetné pacienty, jimž často odpouštěl platby, a dokonce jim finančně vypomáhal. Jeho pověst lidumila z něj učinila známou a velmi váženou osobnost. Nikdy se neoženil, o jeho domácnost pečovala hospodyně. Veškerý čas věnoval svému povolání a zálibám – sběratelství a fotografování.

Randa patřil na přelomu 19. a 20. století k bohaté intelektuálně založené vrstvě obyvatel, která s oblibou shromažďovala grafická díla starých mistrů. Svou grafickou sbírku neustále rozšiřoval, díla nakupoval i při svých četných cestách po Evropě. V jeho kolekci nechyběla díla Albrechta Dürera či Rembrandta van Rijna. Zajímal se též o umělecké šperky, polodrahokamy a minerály, vybudoval si obsáhlou soukromou knihovnu. Sbíral staré tisky, hlavně mědirytiny, stal se odborníkem s důkladnými znalostmi dějin umění. Nebyl ale jen pouhým sběratelem, o svou sbírku svědomitě pečoval, některé tisky i sám restauroval. Jeho grafická sbírka obsahovala více než šest tisíc tisků.

Dalším jeho koníčkem bylo amatérské fotografování. Se svými fotografiemi se zúčastnil několika mezinárodních

výstav v Gdaňsku (zde získal zlatou medaili) či v Drážďanech, kde vystavoval sérii fotografií, na kterých zachytil řadu italských krajinných motivů. To, že jeho fotografie měly určitou úroveň, dokládá skutečnost, že jeho práce vlastnil Ernst Juhl, významný německý sběratel a podporovatel umělecké fotografie, zakladatel Společnosti pro podporu amatérské fotografie v Hamburku.

V Jablonci pojilo Randu osobní přátelství s knihkupcem Franzem Lutzem, který měl ve městě obchod s knihami. Prodával nejen knihy nové, ale i antikvární, nabízel umělecké tisky a provozoval veřejně přístupnou půjčovnu knih s dvacíti sty svazky. Randa byl jeho zákazníkem, pravidelně jeho obchod navštěvoval, scházeli se nad aukčními katalogy ve společnosti dalších uměnilových sběratelů.

Ještě před odchodem na frontu v roce 1915 sepsal Randa závěť. Z bojišť první světové války se sice domů do Jablonce vrátil, ale jejího konce se už nedožil. Zemřel náhle 14. února 1918 v nedožitých čtyřiapadesáti letech na zástavu srdce. V poslední vůli se rozhodl věnovat své umělecké a historické sbírky jablo-

neckým a libereckým muzeím a školám. Nemale finanční prostředky určil na založení a provoz veřejné knihovny a čítárny v Jablonci nad Nisou. Z jeho pozůstalosti tak později přešlo do fondu více než patnáct set knih. Brzy po jeho smrti byla založena nadace nesoucí jeho jméno, která tento majetek určený pro budoucí knihovnu spravovala. Německá veřejná čítárna byla nakonec otevřena tři roky po jeho smrti, 1. dubna 1921, samotná knihovna ji následovala o dva roky později, 7. července 1923. Randa tak svým štědrým darem významně přispěl k jejímu otevření.

Není bez zajímavosti, že osobní pozůstalost Antona Randy není uložena v žádném archivním fondu. Je pravděpodobné, že si Randa nepřál, aby jeho osobní dokumenty byly uloženy na některém veřejně dostupném místě, a vykonavatel závěti, jeho přítel Richard Nābe, ředitel místní pobočky České Union banky, toto přání vyplnil. Místem jeho poslední odpočinku se stal jablonecký hřbitov. Hrob nese text, který vystihuje jeho životní krédo: *Der Menschheit / zu nützen / war sein / Bestreben* (Usiloval být prospěšný lidem).

Jubilant z Turnova Jan Knob

Dne 24. června uplyne 120 let od narození spisovatele Jana Knoba, rodáka z Veliše u Jičína, který byl však po většinu svého života spjat s Turnovem. Ve dvacátých a třicátých letech 20. století příslušel k okruhu tzv. ruralistů, k nimž měl blízko nejen názorově, ale podílel se také na redigování jejich literární revue Sever a východ. Jméno Jana Knoba se málokdy objevuje v literárních

příručkách, mezi ruralisty bývá uváděn až mezi posledními, jeho umělecká tvorba je pozapomenutá, kromě několika recenzí neexistuje žádná práce, která by se věnovala rozboru a interpretaci jeho díla. Tím spíše si při příležitosti svého životního výročí zaslouží aspoň krátké připomenutí.



Jan Knob studoval na reálce a na učitelském ústavu v Jičíně, poté absolvoval Vysoká studia pedagogická v Praze. Učil v Turnově na obecné a měšťanské škole, v letech 1930–1939 na místním reálném gymnáziu. Roku 1939 se stal ředitelem turnovské brusírny drahokamů a za okupace zároveň spoluredigoval časopis pro mládež Radostná studánka (1939–1943). Od počátku padesátých let 20. století byl politicky perzekvován, podobně jako jeho kolegové ruralisté Josef Knap, Václav Prokůpek a František Křelina, kteří byli navíc odsouzeni k mnohaletým trestům ve vězení. Knobovi byla zakázána jakákoliv nemanuální práce, a tak se stal pomocným dělníkem a technikem, mj. v automobilce LIAZ

v Mnichově Hradišti či v pivovaru Malý Rohozec, působil též na zemědělském učilišti v Hubálově. V období politického tání, roku 1962, byl jmenován ředitelem Muzea Českého ráje v Turnově, v roce 1968 získal na základě práce *Vývoj broušení kamenů v Čechách od 14. století* titul kandidáta historických věd. Od roku 1975 v muzeu působil jako vědecký pracovník, ale zanedlouho zemřel (29. dubna 1977).

Součástí Knobovy bibliografie jsou texty k několika fotografickým publikacím a průvodcům po městech a muzeích Českého ráje, literární pásma o osobnostech regionu, příspěvky ve sbornících a dále běžná publicistika v denících a časopisech. Nejdůležitější složku jeho literárního odkazu však tvoří romány, z nichž některé byly ovlivněny myšlenkami ruralismu, literárního směru kulminujícího ve třicátých letech 20. století.

Ideovým základem ruralismu byla věrnost venkovskému domovu, rodové tradici a životnímu sepětí s půdou, jež je zárukou řádu a jistoty v opozici proti rozkladné městské civilizaci. Vyznáváním těchto tradičních hodnot spolu s hlubokou náboženskou vírou se ruralisté ocitli na opačné straně než tehdejší levicově zaměřená avantgarda, jakkoliv usilovali o důslednou apolitičnost. Český literární ruralismus částečně vycházel z tradic naší venkovské prózy, ale také se inspiroval některými autory evropských literatur (například francouzské a švýcarské), avšak především severských (norské,

švédské a islandské). Představiteli českého ruralismu jsou Jan Čarek, Josef Knap, Jan Knob, Josef Koudelák, František Křelina, Vojtěch Martínek, Václav Prokůpek, Zdeněk Rón, Josef Vojtěch Sedlák a další.

Za hlavní tribunu ruralistů lze považovat literární revue Sever a východ, vycházející v Turnově v tiskárně bratří Müllerů. Její první číslo se zrodilo v březnu 1925 a záměrem editorů bylo vydávat deset čísel ročně, což se do roku 1930, kdy revue zanikla, podařilo jen v roce 1926. Jinak jich za rok vyšlo šest až osm. Vedoucím redaktorem byl J. Knap, který byl zároveň duchovním otcem myšlenky vydávat regionální časopis, redaktory I.–III. ročníku V. Prokůpek, F. Křelina a J. Knob; IV.–VI. ročník redigovali pouze J. Knap s J. Knobem. J. Knob byl zároveň odpovědným a také technickým redaktorem. Obsah jednotlivých čísel nebyl nijak strukturován, tvořila ho původní poezie, jež převažovala nad prózou, povídky, úryvky z delších próz, fragmenty dramatických textů, literárněvědné stati, kritiky, recenze, diskuse, biografie, nekrology. Nechyběl výtvarný doprovod, zvláště grafiky. Když revue přestala vycházet, ruralisté svůj program neopustili a v roce 1932 sestavil Josef Knap sborník *Básníci selství*, který mj. obsahoval medailonky čtrnácti „básníků selství“, načež v roce 1936 následoval sborník *Tváří k vesnici* (1936), redigovaný Janem Čarkem. Tečku za českým literárním ruralismem udělal Josef Knap svou knižní statí z roku 1939 *Literatura české půdy*, již je podle odborníků možné považovat za manifest seskupení.

Vrátíme-li se k J. Knobovi, jeho ovlivnění ruralismem je nejvýraznější ve dvou

románech z konce třicátých let, ale některé motivy najdeme i v těch ostatních. Prvotina *Smršť* (1929) tematizuje osudy příslušníků dvou generací selského rodu, jenž spěje ke svému rozpadu, následující román *Černá křídla* (1930), mimochodem dějově zasazený do Turnova, sleduje úpadek měšťanského rodu v důsledku odklonu od věrnosti ustáleným křesťanským hodnotám.

Román *Písmo času* (1937), odehrávající se v kraji pod Kozákovem, zahrnuje patnáct let v životech vesnických dělníků a sedláků. Sleduje období od roku 1920, kdy do kraje přichází průmysl v podobě brusírný sklenných korálků, do roku 1935, kdy její majitel o své celoživotní dílo přichází. Dějovou osnovu tvoří konflikt dvou oponentů, sedláka Rozhody, fanaticky lpícího na své půdě, a brusiče Kvintuse, který se podvodem zmocnil sedlákovy louky, již potřeboval pro provoz své továrny, dávající práci mnoha lidem z okolí. Oba muži se provinili, oba také za chyby pykají a na konci svých životů procházejí jistou katarzí. Přestože v kraji je bída a hlad, román nekončí skepticky, naopak naznačuje naději. Sklářství není úplný konec, Kvintusova syna napadne, jak by se dalo pokračovat jinak, a snad i lépe.

Historický román *Z plamenů roste* (1940) má znaky literárních prací vznikajících za okupace. Na příběhu obyvatel vesnice Doubnice na Jičínsku, pro niž sloužila jako předobraz autorova rodná Veliš, ukazuje Knob sílu lidské solidarity a víry v lepší budoucnost. V románu, odehrávajícím se po roce 1848, vesnici schvátí požár, ale její houževnatí obyvatelé, mravně silní a pracovití, nesloží ruce do klína. Vybudují si od základů vesni-

ci novou, posilování ve svém úsilí všemi respektovaným knězem, ale i vědomím vlastních chyb a touhou je odčinit.

Roku 1946 vyšel román *Kámen ze všech nejkrásnější*, inspirovaný osudy turnovského rodáka, cestovatele, zlatokopa a hledače drahokamů Čeňka Paclta. V próze nedominují knobovské motivy viny a trestu, zato se zde silně projevuje jiný prvek, rovněž se proplétající celou autorovou tvorbou. Je to hluboký vztah ke kraji, kde se narodil.

Na sklonku života Jan Knob napsal ještě dvě literární práce, román s psychologickými prvky *Kruh viny* (1971) o vysokém armádním důstojníkovi, souzeném za zradu, jež však není tak jednoznačná, jak se jeví, a až posmrtně vydanou novelu *Isabela* (1981), lyrický příběh s dívčí hrdinkou, kde autor na pozadí historie kladrubského hřebčína zpracoval téma rodové kontinuity, ale zároveň vytvořil působivý obraz krajiny kolem Kladrub.

*V souvislosti
s ruralismem bývá často
zmiňován vztah jeho
příslušníků k rodnému
kraji, u někoho výraznější,
u někoho méně výrazný.*

Jan Knob nesporně patřil k těm autorům, u nichž je reflexe kraje, z něhož pocházel, součástí celé jeho tvorby. Dobře si uvědomoval, že každý region má svou svěbytnost, což nejpřesvědčivěji doložil v již zmíněné próze *Isabela*,

odehrávající se v Polabí. Tam přesvědčivě prokázal smysl pro přiblížení ducha krajiny, jakkoliv to nebyla „ta jeho“. Sepětí s krajinou Pojizeří a Českého ráje ostatně ruralisté proklamovali už v programovém prohlášení Severu a východu, kde psali, že chtějí *postihovat životně-literární typologii regionu* a že přestože se nebrání spolupráci s autory z jiných končin, v první řadě chtějí tisknout tvorbu básníků se vztahem k českému severovýchodu.

U Jana Knoba bylo sepětí s regionem několikrát zmíněno ve výše uvedeném výčtu jeho literárních prací. Je však jeden titul, který lze považovat přímo za vyznání lásky kraji, kde se narodil a žil. Je to *Kámen ze všech nejkrásnější*, jehož celý děj prokládají hrdinovy reminiscence domova, jako je například tato: *Zdálo se mu, že kráčí krajem pod Krkonošemi a naslouchá písni českých vod, vnímá vůni českých květin... Domov, domov se mu dere zase do vzpomínek. Ta krajina se opravdu domovu podobá. Otvárá ji stejně sladký vzduch, zaznívá ptačím zpěvem, jaký slýchal doma – je tu ráj. Při tom slově vydechl. Také u nás je ráj – říká si a v duchu obhlíží krajinu od stožárů Trosek přes Hruboskalské vlny lesů do údolí Jizery, za nimiž se ztrácí Bezděz; vidí i přísný a hrdý břbet Ještědu, od něhož fíčí studené větry... A když protagonista daleko od domova bilancuje svůj život, nakonec dochází k závěru, že ze všech nejkrásnější diamant, za nímž se vydal do světa a nakonec ho i našel, předčí ještě něco jiného, a to je domov, na nějž vzpomíná v samém závěru svého příběhu těmito slovy: *Nikde na světě nezpívají ptáci tak krásně, nikde nevoní vzduch tak líbezně, nikde není obloha tak jasná... Už vím, kde jsem! Doma, doma, doma.**



Marie Čmelíková, Jakub Blecha

Světlnonoši si mohou objednat pivo a zapálit si k němu cigaretu. Volit politickou reprezentaci nebo se sami o hlasy voličů ucházet. Anebo do toho praštit – vdát se či oženit. Piši to možná trochu uhozeně, ale hlavním sdělením řádků výše má se stát jediné: Světlnonošům je 18! Ano, právě se ponořujete do osmnáctého dílu této rubriky. A v ní se znovu nacházejí žena-básnířka a muž-básník. Oba ve třetí dekádě svých životů. Marie Čmelíková pochází z Kyjova, ale již desetiletí žije v Brně. Jakub Blecha je zástupcem severočeského regionu. Celý dosavadní život kotví v Liberci, avšak, jak sám prozradil, narodil se ve Frýdlantu v Čechách, protože nemocnice v dnešním krajském městě byla v ten čas zavřená.

Jak jste si již mohli zvyknout, začíná se vždy dámou. Tudíž „tah dámou“ je prvním tahem, co provedu. Ačkoliv se Marie Čmelíková podle svých slov věnuje poezii od svých dvaceti let a různými nakladatelskými kanály vyslala na svět již nějaké ty básnické sbírky, nepřijde mi, že by její osobnost a tvorba byly v našem domácím literárním čírku příliš nasvíceny. Proto jsem přesvědčen, že do rubriky pro začínající či nepříliš zavedené poety a poetky zkrátka patří.

Autorka vyrukovala s texty osobními, intimními, místy i erotickými, dochucenými tu a tam řízem expresiv. A vlastně je to až osvěžující brnknutí. Tato dlažební kostka vmetená do jezera rozličných veršových „meditací“ nad stavem permafrostu a nimrání se v generačních bolístkách. Z velké dálky na mě vybaflo třeba jméno femme fatale Egona Bondyho Jany Krejcarové.

Texty prosvítají různé linie – pracovní si je nazývám beatnicko-hospodsko-undergroundová, linie „od rány“, úsek nevěšdně vyjádřené lásky a tak podobně.

Ovšem vše se sděluje svébytně, nearanžovaně, z textů prýští život sám.

*Ačkoliv se mi
zamlouvá, že
se autorka prostě
nebojí, když budu
přímočařejší, někdy
mám pocit, že sem
tam je silový styl
psaní na škodu.*

A nebál bych se párkrát namísto vyčeněných zoubků (a chloupků) vystrčit více dlaní a niter, které hladí a dojmají se. A občas vyškrtnout nějakou tu slovní otřepanost. Jinak tleskám a v pauzách do rukou беру tři ukázky.

I Jakub Blecha je ve svých básních docela „ostrý“. Ale jeho tah na branku není

tolik spurtující jako v případě Čmelíkové.

*Jeho texty
jsem si označil
jako „vyřikávající“,
možná „fackující“.*

Tu rozdává poetické pěsti a kopance partnerkám a expartnerkám, jinde té běhně poezii a nebojí se vzít si do ringu i život samotný.

Ovšem někdy to dělá obstojně, jinde jeho verše pokulhávají. Někdy bič krásně švihne a chcete číst dál: „Liberec jako Praha / Praha jako Liberec / Divokou

chytit Laň / pohybem lana / lux a koberec.“ Jindy už ne, básníkův nůž není ostrý, pizlá se v banalitách, falešném siláctví pro pózu: „mám chuť s tebou tančit, / pustit si gramofon, / mám chuť, jak ve dvaceti jančit / rozbalit si tě jak bonbon.“

Na druhou stranu si řadu textů spíše než „klasickou“ poezii dokáží představit coby celkem podařené texty nějaké kapely, kde zní kytary, basa a bicí. K tomu napomáhá občasná práce s rýmem (rýmem už méně). Suma sumárum: Není to vůbec zlé, vyšlápnuo je dobře. Z Blechy vybírám též tři kousky.

O obsahu devatenáctého dílu můžete rozhodnout i vy.

trdla.martin@gmail.com

Marie Čmelíková

.....

NESPÍM

Stále počítám
A prsty mi nestačí
Sežere mě vlk?
Bojím se
Nespím pořád ještě
Před půlnocí i po ní
Nic nepomohlo
Ani si vyhonit
Furt nespím
A jsou čtyři
A je pět
Pak šest
Radši vstanu
Nemá to cenu
Jdu do práce

POSLEDNÍ?

Černou jehlou
Krvavou nití
Zašít díru do Světa
Podívej, roste
Slunečnice z kanálu
Kopretina na smetáku
Včelka Mája udělá pro tebe
Med z nafty
A ty?
Myslíš, zkusíš, postavíš
Leda stan na piču



Jsem kocovinou prohnílá
Sedím ve vinotéce
Živá duše tu ještě nebyla
Včera chlast a špína
Vyhodila jsem ve tři ráno na ulici politika
Chtěl ochutnat chloupky z mého klína

Jakub Blecha

.....

DNES I ZÍTRA

jsem jistota
špinavá nemytá
jsem samota
do dna vypitá
jsem záchytný bod
zastávka na cestě kolem
vyzutej z betonových bot
jsem zkažený dojem

VEČÍREK

koktejly
&
sny
to jsme to dopadli
v zamhouřených ulicích
jako květy odpadlí

PIRÁTSTVÍ JE TRESTNÉ

mám tě rád
jako pirát má svou loď
tak už mu přece
košem hod'



Vyzývatel na cestu Jan Stolín

Tuším, bylo to někdy v zimě. Přítel mi, v mně tehdy neznámém a novém Liberci, povídá: „Pojď, něco ti ukážu.“ A zavedl mne na Štefánikovo náměstí. Uprostřed parku tam pod stromy ze země trčela podivná dvojice kovových konstrukcí, jež za pletivem ukrývala změť potrubí. Když jsme po úzkém chodníčku vstoupili mezi dvojici konstrukcí, rozsvítla se uvnitř světla, spustily se ventilátory a na světelné tabuli se rozeběhl kolotoč textů s daty a místy bojů lidí proti lidem, obětí moci proti obětem moci... Vzhledem k tomu že byla noc, dostalo místo nebývale futuristický nádech evokující mi znepokojivou *technokulturu* H. R. Gigerova.



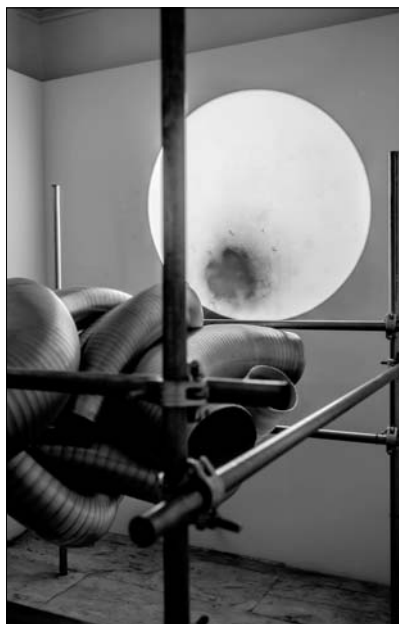
Jan Stolín, *KAM KRÁČÍŠ*
instalace na budově TUL

Spoluautorem (společně s bratrem, významným architektem Petrem Stolínem) zmíněné instalace – *Památníku bojovníkům a obětem za svobodu vlasti* – je umělec, pedagog, kurátor a současný děkan Fakulty umění a architektury Technické univerzity Jan Stolín. Tenkrát mi samozřejmě jeho jméno nic neříkalo, ovšem později, když jsem se s Janem Stolínem začal pravidelněji setkávat pro-

střednictvím jeho kurátorské práce, začal mi dávný vjem přesně zapadat do souvislosti. Technologie, hmota a lidská komunikace jsou totiž pro Jana Stolína velmi důležité. Stejně jako jistý druh angažovanosti, občanské nelhostejnosti, která dává najevo, že nejen nejbližší okolí je pevnou součástí prostředí, v němž člověk žije.

Jan Stolín se narodil v roce 1966 ve Svitavách. V roce 1992, v podstatě ihned po absolvování studia sochařství na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, přesídlil do Liberce, s nímž je od té doby význačně spjat. Roku 1998 nastupuje coby pedagog na Technickou univerzitu, ale ještě rok předtím se stává spoluzakladatelem a uměleckým vedoucím, pro Liberec zásadní, nezávislé galerie *Die Aktualität des Schönen*, která záhy přesáhne meze regionu. Od roku 2013 je uměleckým vedoucím soukromé galerie CUBE X CUBE a spolupracuje s Oblastní galerií na programu současného umění. Pod jeho vedením se také studenti Fakulty umění a architektury načas ujali chátrajícího objektu slévárny

Linserka, a dali tak vzniknout unikátnímu industriálně-kulturnímu prostoru, kde se mohou realizovat nejen umělci z řad studentů. Celý koncept by se po rekonstrukci měl stát pomyslnou hranicí budoucí liberecké *kreativní čtvrti*, která by měla vrátit důstojný život oblasti kolem Papírového náměstí: univerzita se otevře městu a město se otevře univerzitě; „postupně pěstovat vztahy, propojovat“ je klíčovým krédem Jana Stolína nejen jako děkana.



*Jan Stolín z výstavy HIC SUNT
LEONES, GAVU, 2024*

Ve své tvorbě se Stolín, finalista Ceny Jindřicha Chalupeckého a držitel čestného uznání Grand Prix architektů, věnuje hlavně reinterpretaci prostoru: „Pracuji aktivně s prostorem nebo s místem

a jeho kvality se snažím měnit.“ Rovněž i zde hrají neodmyslitelnou roli vztahy – vztah prostoru ke svému okolí, jeho interakce a struktura. Nic nelze oddělit, mnohovrstevnatost je Stolínovým poznávacím znamením. Místo je nutné *překonat*, aktivně rozložit a znovu složit s odlišnými vlastnostmi. Formy jsou různé, většinou je však přítomen technicistní, interaktivní a silně kontextualizovaný charakter díla: světlo, zvuk, digitální obraz nebo prst z historických bojišť. Toto je patrné nejen v Památníku bojovníkům a obětem za svobodu vlasti, ale například také v libereckém *Památníku obětem šoa* či v samotném prostoru galerie CUBE X CUBE, která je vlastně geniální galerií-instalací, neboť se každou další výstavou se mění a nabývá jiných souvislostí. V současné době se Jan Stolín navrácí též ke kresbě, což dokazuje v momentálně probíhající introspektivní výstavě v chebské GAVU.

Divák pozorující některou ze Stolínových výstav nebo instalací vlastně neví, zda tam ten či onen detail patří, zda kupříkladu vzduchotechnické potrubí není skutečným zařízením a z něho vycházející kouř není poruchou systému, místo reakcí na procházející publikum. Hra, dialog s vnějším světem i se subjektivním vědomím. Základem je se dívat, dívat se, třeba tisíckrát, než pochopíme a zjeví se „emoce skryté za technologií“, emoce skryté za *nátěrem* autora – „osobní věci, zážitky jdoucí až hluboko do dětství.“ Jan Stolín nás vábí na cestu, vyzývá nás, abychom společně hledali, poněvadž „umění nemá žádnou funkci,“ ale má smysl, k němuž je potřeba se dobrat tak, jako hledáme smysl toho, proč jsme zde a co zde děláme.

Literární putování sklářské
z Kamenického Šenova
do Prysku

PO STOPÁCH PYŠNÉ PRINCEZNY

30. srpna 2024

pátek | 8.00–15.30 hodin

Komentovaná literární vycházka
cca 5 km po stopách autorů
spjatých s krajem sklářů.

100
let

Součástí vycházky
bude **prohlídka lustrů
v kostelech** v Práchni,
Kamenickém Šenově
a Volfarticích.



Doprava autobusem z Liberce a zpět zajištěna.

Odjezd z Budyšínské ulice vedle Hypermarketu Albert v 8.00 hodin.

Pořádá Crystal Valley ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci.

Nabízíme omezený počet míst, registrujte se včas.

Informace k průběhu výletu poskytne Marek Sekyra či Františka Dudková Párysová
(tel. 482412140, e-mail: sekyra@kvkli.cz).

Ustavení
CRYSTAL
VALLEY

Knihovna Liberec
Library Liberec

www.kvkli.cz



Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz



Liberecký autorský kruh (LAK)

spoleklak@email.cz



ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec



V zámku bylo práce a běhu o překot.

lepší je ten, že se na to vezme zahradník.

When shall we three meet again?

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí.

n shall we three meet again?

Tázal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Ale vždyť jsme ztratili cestu!

sem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Byl bych mohl přísahat, že to byl on.

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských ob
cammin di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura, ché la diritta via era smarrita.*

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí.

Mnozí odvážlivci, když se ocitli na počátku velkolepého měsíce června

ase, that thereby beauty's rose might never die. Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li m

nším a ještě menším, až budu nejmenší na celé

Es war spät abends, als K. ankam.

Vom Wesen der Wahr

»Kde jsem se to zase ocitl?« divil se Krtek, když vyšplhal n